ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 9 april 2011

CULTUUR
3
'E mucha di Otrobanda'

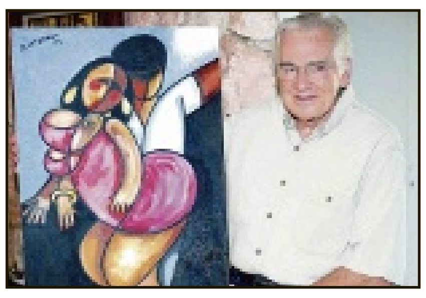

REPORTAGE
5
Literair festival Wan Tru Puwena

DUURZAAMHEID
10
Rijkdom voor ontwikkeling

Een leven lang leren

Aandacht voor 'nos grandinan'

Longevity en Life Long Learning zijn twee concepten die wereldwijd terrein hebben gewonnen dankzij de inzet van de Verenigde Naties. Longevity staat voor gezond en vitaal ouder worden. Life Long Learning kan worden omschreven als de ontwikkeling van het menselijk potentieel door een voortdurend en ondersteunend proces dat individuen stimuleert om te allen tijde gedurende hun leven kennis en vaardigheden te vergaren die op dat moment in hun leven van belang kunnen zijn en deze met vertrouwen, creativiteit en plezier aan te wenden.

Tekst: Milangela Plate Foto's: Ken Wong

Fundashon Nos Grandinan, United Care Foundation en Fundashon Biblioteka Públiko Kòrsou onderschrijven deze twee concepten en stimuleren onze ouderen om hun hele leven te blijven leren. Zij bundelden hun krachten en begonnen per 1 maart met computerlessen voor ouderen.

Geselle Rosaria-Coffi, voorzitter van Fundashon Nos Grandinan, vertelt dat zij twee jaar geleden is benaderd door Gassan Dannawi van de United Care Foundation. Dannawi wilde graag computerlessen gaan aanbieden aan ouderen en zocht daarbij samenwerking met Fundashon Nos Grandinan, die reeds langere tijd werkzaam is voor ouderen op Curaçao. Laatstgenoemde stichting had als taak om te zorgen voor promotiewerkzaamheden en werving van ouderen voor deelname aan de computerlessen. Fundashon Biblioteka Públiko Kòrsou werd benaderd en bleek bereid de locatie beschikbaar te stellen. In dezelfde periode doneerde de Girobank enkele computers aan de bibliotheek. Het project kon van start.

Rosaria-Coffi vermeldt dat ze aanvankelijk ongeveer 40 aanmeldingen hadden verwacht. Er zijn echter meer dan 200 inschrijvingen binnengekomen. De betrokken stichtingen doen er alles aan om alle ouderen die zich hebben ingeschreven deel te laten nemen aan de lessen. Al pratende beseft Rosaria-Coffi dat het ook belangrijk is om die ouderen te bereiken die niet naar de bibliotheek kunnen komen voor een computercursus, bijvoorbeeld door een lichamelijke beperking. Er zal nog gezocht worden naar een oplossing hiervoor.

De eerste 40 cursisten zijn inmiddels begonnen in vier groepen van tien mensen. Tijdens de computerlessen worden ouderen, onder meer, vaardig gemaakt in het werken met een computer en tekstverwerker. Ook het gebruik van internet en het versturen van e-mail worden behandeld. De eerste cursus duurt ongeveer drie maanden. Gezien het enorme succes van het project zal er zeker een vervolg komen, waarschijnlijk in de vorm van elkaar opvolgende verdiepingscursussen. Ook de docenten zijn enthousiast over het project en de cursisten. Zij gaven aan dat de ouderen leergierig zijn en snel leren.

Rosaria-Coffi: "Ik had graag gezien dat de cursus gratis werd aangeboden, maar dat bleek niet haalbaar. De kosten voor elke deelnemer werden geraamd op 90 gulden per maand. Aan de oudere wordt slechts een bijdrage van 15 gulden per maand gevraagd. Hiervan dient 10 gulden als jaarlidmaatschap voor de bibliotheek en 5 gulden voor materiaalkosten. De rest van de kosten wordt betaald door de deelnemende stichtingen."

Veel ouderen hebben thuis nog geen computer, maar hebben de wens geuit om over een computer te beschikken. Rosaria en Dannawi zijn momenteel aan het onderzoeken hoe zij deze ouderen aan een computer kunnen helpen. Zij zijn hiervoor op zoek naar goed betaalbare computers die bovendien op afbetaling gekocht kunnen worden. De ouderen die nog geen computer hebben, kunnen in elk geval gebruik maken van de computerfaciliteiten van de bibliotheek.

Moderne technologie
Rosaria-Coffi merkt een duidelijke verandering bij ouderen op Curaçao als het gaat om interesse in de moderne technologie: "Zo'n 20 jaar geleden stonden ouderen minder open voor alle nieuwe ontwikkelingen, waren ze angstiger en voorzichtiger. Tegenwoordig beseffen ouderen dat het geen kwaad kan om je te blijven ontwikkelen en kennis te maken met nieuwe zaken, zoals ATM-machines, creditcard of internet. Sterker nog, deze middelen kunnen hun leven zelfs vergemakkelijken. Denk maar aan het betalen van rekeningen online en geld pinnen in plaats van uren in de rij te staan om je pensioen te innen." Rosaria-Coffi is blij met deze ontwikkeling.

Active Ageing
Ouder worden is een positieve ervaring zolang dit gepaard gaat met continuïteit in de kansen op gezondheid, participatie en veiligheid, zo stelt de World Health Organization (WHO).
'Active Ageing' is het proces van optimalisering van deze kansen, om op die manier de kwaliteit van leven van ouderen te garanderen en te verbeteren. Het behoud van autonomie en onafhankelijkheid terwijl men ouder wordt speelt een sleutelrol. Anderzijds speelt het ouder worden zich af in de context van anderen, zoals familie, vrienden en buurtgenoten.
Het project ten behoeve van computerlessen past helemaal binnen Active Ageing. Ouderen worden gestimuleerd om mentaal actief te zijn door nieuwe vaardigheden op te doen. Daarbij wordt contact met kinderen en kleinkinderen in het buitenland veel gemakkelijker, omdat cursisten gebruik leren maken van middelen zoals e-mail, skype en chat.

Geselle Rosaria-Coffi

Toen Rosaria-Coffi pas begon met haar stichting, was er volgens haar nauwelijks aandacht voor ouderen. Zij herinnert zich nog goed dat mensen tegen haar zeiden dat ze als jongedame geen tijd moest verspillen aan mensen die toch al het einde van hun leven naderden. Ouderen werden op die manier in een hoekje gestopt, vertelt ze.

Fundashon Nos Grandinan zet zich al jaren in voor de rechten van ouderen op Curaçao, waaronder het recht op een gedegen gezondheidszorg en persoonlijke ontwikkeling. Om dit te bewerkstelligen brengen zij ouderen continu via de media onder de aandacht. Rosaria-Coffi: "De grote verdiensten gaan uit naar de media. De verschillende vormen van media zijn de enigen die van het begin af aan de strijd ten behoeve van ouderen hebben ondersteund. Men zou ze kunnen zien als de grootste sponsors of donateurs." De strijd voor ouderen werpt al vruchten af. Er is echter nog een lange weg te gaan, aldus Rosaria-Coffi.

Aandachtspunten
Als het gaat om de gezondheidszorg/ouderenzorg kan er volgens Rosaria-Coffi nog heel wat verbeterd worden. Zij zou bijvoorbeeld graag zien dat er meer bewustwording wordt gekweekt onder onze medici dat onze ouderen er ook toe doen en dat iemand van 93 jaar evengoed recht heeft op gedegen medische zorg. Ze wijst in dit kader op het recent schrappen van (merk) medicatie en de huidige wachttijden van 6 à 7 maanden, alvorens ouderen terechtkunnen bij een medisch specialist. Rosaria-Coffi: "Op Curaçao heerst nog te veel de gedachte dat ouderdom nu eenmaal met ziekten en gebreken komt. Sommige medici lijken het, vanuit deze gedachte, niet de moeite waard te vinden om te investeren in een oudere die ziek wordt. Terwijl er vaak nog voldoende mogelijkheden zijn om iemand te behandelen of diens pijn te verzachten. In de regio lijkt men hier verder in te zijn."

Ze oppert dat ook de kwaliteit van zorg in verzorgingshuizen onderzocht moet worden. Krijgt de oudere daadwerkelijk die medicatie die hij/zij nodig heeft en niet meer, minder of anders? Volgens Rosaria-Coffi zou het probleem van (kleinschalige) verzorgingshuizen, die niet voldoen aan gestelde kwaliteitsnormen, grotendeels worden opgelost wanneer de overheid zorgt voor de komst van drie grote verzorgingshuizen, zoals Habaai. Rosaria-Coffi: "Een op Banda'bou, een in het oosten voor de mensen van Banda'riba en een voor Willemstad en omgeving. Soms is het immers niet te voorkomen dat iemand naar een verzorgingshuis zal moeten verhuizen. Op deze manier kan elke oudere in zijn eigen regio blijven wonen. Met deze drie grote verzorgingshuizen zijn de budgetten bovendien gecentraliseerd en daarmee beter beheersbaar en kan ook naleving van de gestelde kwaliteitsnormen beter bewaakt worden. Bovendien zou dit arbeidsplekken creëren, verspreid over het eiland."
Desalniettemin is en blijft Rosaria-Coffi er een fervente voorstander van dat ouderen zolang mogelijk thuis blijven wonen. Een oudere in diens vertrouwde omgeving ziet zij als een bron van kennis, ervaring, inspiratie en liefde voor overige familieleden. Rosaria-Coffi: "Ouderen zijn het middelpunt van een familie. Met hun hulp en door ouderen als rolmodel te nemen, kunnen jongeren en volwassenen zich persoonlijk verder ontwikkelen. Deze zienswijze heeft altijd onderdeel uitgemaakt van onze cultuur en daar zouden we weer op uit moeten komen. Onze normen en waarden kunnen nog gered worden als meer mensen zich hiervoor inzetten. En soms zit het in de kleine dingen. Ga in gesprek met onze ouderen en leer traditionele gerechten weer te waarderen, leer meer over de historie en gebruiken van Curaçao, folkloristische dansen en wanneer je dan op een feest een oudere ten dans vraagt, draag je weer een stukje bij aan het welbevinden van deze persoon. Zo ontwikkelt men zich bovendien persoonlijk ook weer verder."
Ook het bedrijfsleven en de overheid zouden onze ouderen als bronnen van kennis en ervaring veel meer moeten benutten, aldus Rosaria-Coffi. "Bijvoorbeeld door projectplannen - alvorens ze uit te voeren - voor te leggen aan groepen ouderen. Hun mening vragen over projectplannen en deze zo mogelijk mee te nemen in de definitieve plannen. Curaçao kent immers vele gepensioneerde medici, politiemensen, gepensioneerden met zeer veel kennis en ervaring op het gebied van financiën en rechten. Zij zouden zeer waardevol kunnen zijn en moeten betrokken worden bij de besluitvorming."

Rosaria-Coffi zou graag zien dat er wetten worden opgenomen, in onze wet- en regelgeving, die onze ouderen in bescherming nemen. Maar ook dat ouderen worden gestimuleerd om meer deel te nemen aan nationale debatten en lezingen. Ze is optimistisch. Er waren en zijn, zo vertelt zij, verschillende individuen en stichtingen bezig om aan de weg te timmeren voor en namens ouderen.

Fundashon Nos Grandinan zal zich in ieder geval ook sterk blijven maken voor de ouderen, hun wensen en behoeften, maar ook hun rechten. Deze strijd levert ze voor de ouderen van nu, maar ook voor de ouderen van de toekomst. Rosaria-Coffi: "Er zijn echter meer mensen nodig die bereid zijn om zich nu al in te zetten om het pad te bewerken dat zal leiden naar een gedegen ouderenzorg en een sterkere positie van de ouderen in de samenleving. Velen vergeten dat zij ooit ook eens oud zullen zijn. Het proces van ouder worden begint al direct na de geboorte. We groeien allemaal en worden allemaal langzaam aan ouder. Wij moeten daarom goed zorgen voor onszelf en onze gezondheid: van jongs af aan meer bewegen, gezond eten, goede nachtrust en dergelijke. Ze vindt dat onze ouderen meer waardering moeten krijgen en dat ouders moeten leren om met waardering en respect met ouderen om te gaan. "In de middag kunnen bussen soms bomvol zitten. Als je een oudere binnen ziet stappen, sta als jongere op en biedt de oudere jouw zitplaats aan."

Financiering
Fundashon Nos Grandinan probeert alle activiteiten zoveel mogelijk gratis te houden en werkt hiervoor met de donaties die zij krijgen. Dankzij de aandacht van de media zijn bedrijven in vergelijking met een aantal jaren geleden, veel eerder bereid om projecten voor ouderen te subsidiëren. Rosaria-Coffi is blij met deze verandering.

De stichting probeert echter ook zelf op andere manieren geld voor hun projecten te genereren. Zo is er op 17 april een fundraising Bingo. Deze wordt gehouden in het Curaçao Casino in het Hilton Hotel om 15.00 uur. Kaartjes kosten 75 gulden. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen op 510-9080 of 690-6090.

ÑAPA 2011
Nr. 14

‘Interactie’

April doet wat hij wil, maar dit geldt beslist niet voor de inhoud van de Ñapa. Ook deze week weer een keur aan bijdragen. Interactie tussen diverse landen en eilanden is altijd een geode zaak. Op pagina 5 treft u dan ook een reportage aan van Anouska Kock over het internationale Wan Tru Puwema-festival dat een aantal maanden geleden in Suriname werd gehouden en waarbij ‘meertaligheid’ centraal stond. De schrijfsters Olga Buckley en Munye Oduber waren aanwezig. Oduber: “De elf dagen dat we in Suriname verbleven, leerden we een andere wereld kennen, maakten we nieuwe vriendschappen en zijn we gegroeid als schrijfster.”

Op pagina 7 vindt u ‘Het beeld van Thomas’. Op de binnenplaats van het NAAM in Pietermaai bevindt zich namelijk een beeld, dat generaties lang tegen de gevel van het St. Thomascollege in Otrobanda was bevestigd. Het beeld stelt de belangrijkste patroonheilige van de katholieke scholen en onderwijsinstanties voor: Thomas van Aquino. Restaurateur Janneke Escher merkt op: “Ik hoop dat het beeld, gerestaureerd - ik heb in februari (2011) alleen een deel van het voetstuk hersteld - weer op de oude plek kan worden teruggebracht, om de herinnering levend te houden.”

Op pagina 10 wijdt medewerkster Aroena Lakhi in een eerste bijdrage uit over armoede en rijkdom. Onlangs is het eerste Millennium Development Goalsrapport voor Curaçao gepresenteerd. Wat daarin direct opvalt is de grote groep mensen die onder de armoedegrens leeft. Twee van de drie Curaçaose huishoudens moet het doen met een inkomen van minder dan 2195 gulden per maand. Ook blijkt uit het rapport dat het levensonderhoud op Curaçao duur is en voortdurend aan stijging onderhevig, terwijl de lonen niet evenredig toenemen.
Uiteraard ontbreken in deze Ñapa de vaste rubrieken en columns niet.

Een fijn weekend!
De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Aan deze Ñapa werkten mee:
Misha Bemer
Monique Casimiri
Jorge Curiel
Verele Ghering
Ineke de Haan
Fred de Haas
Margot Hack
Bob Harms
Anouska Kock
Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Wouter Mol
NAAM
Milangela Plate
Marcel Truyens
Hans Vaders
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Zahara Fashion:

‘Hart en ziel in de zaak’

In december 2010 opende Zahara haar deuren in de nieuwe Pietermaai Parking Garage & Mall. De prachtige winkel in hartje Punda straalt klasse en elegantie uit. Eigenaresse Detty van Bergen is uiteraard erg trots op haar winkel.

Tekst: Ineke de Haan Foto’s: Ken Wong

Detty van Bergen

Met een glimlach om de lippen en een glinstering van trots in haar ogen staat ze in haar winkel. Eigenaresse van Zahara Detty van Bergen is vreselijk blij met haar nieuwe aanwinst. “Ik zie Zahara als mijn baby, mijn kindje. De naam van de winkel heb ik zelf bedacht. Ik vond Zahara vroeger al een prachtige naam en ik heb altijd gezegd dat als ik een dochtertje zou krijgen, ik haar Zahara zou noemen. Dat is er nooit van gekomen, maar dit kindje, mijn winkel, heb ik wel Zahara genoemd. Zahara betekent in het Arabisch iets als ‘bloeiende bloem’ en dat vond ik wel toepasselijk.”
De winkel heeft een schone, luxe uitstraling. De schoenen, tassen en portemonnees die in de etalage staan, zijn keurig gerangschikt. “Ik wilde de winkel strak houden. Ik wilde geen rommeltje van rekken en stellages. In Punda zijn al genoeg rommelige winkels. Ik wil juist de mensen trekken met een uitstraling alsof ze in Miami zijn. Het leuke is, dat om Zahara heen, ook allemaal nieuwe winkels komen. Als de Mall helemaal klaar is, wordt deze met haar 23 winkels zeker een trekpleister voor Punda. Mensen die anders naar Renaissance of Zuikertuinmall gaan, zullen nu hier ook een kijkje nemen.”

Van Bergen heeft, voor ze haar winkel opende, veel reacties gehad op de lokatie van haar winkel. “Mensen vroegen mij waarom ik niet in Zuikertuintje, Saliña of Renaissance begon. Volgens hen was Punda vergane glorie. Er zou niets te halen zijn in Punda. Maar ik vind Punda juist een prachtig deel van de binnenstad. Het heeft haar eigen charme en ik zou het zonde vinden als dit stadsdeel ten onder zou gaan omdat niemand er meer een winkeltje zou willen of durven beginnen. Ik heb altijd in Punda geloofd en ik geloof ook nu nog steeds in de stad. Ik ben er ook van overtuigd dat ik hier een heel mooi plekje heb. We zitten onder de parkeergarage, dus alle mensen die hun auto daar hebben geparkeerd, komen langs Zahara en de andere winkels in de Mall.”

Zahara verkoopt merken als Nine West, Bandolino, Steve Madden en Anne Klein. Detty van Bergen gaat tweemaal per jaar naar Amerika voor een beurs van Nine International. De bestellingen kunnen om de maand gedaan worden. Zo blijft Zahara zich vernieuwen en kan ze exclusieve producten aanbieden. “Ik ken Nine West al van 20 jaar terug. Als je het merk van toen met dat van nu vergelijkt, dan zie je dat ze meegaan met de mode, ze blijven zich vernieuwen.”

Zahara staat ook bekend om de verkoop van Bandolinoshoes. Een van de vaste klanten komt binnen en loopt regelrecht naar het rek van de Bandolino’s. “Ik ben zeker een groot fan van Bandolino. Vroeger haalde ik ze uit andere winkels, maar die zijn er nu niet meer. De Bandolino wordt bijna nergens meer verkocht op het eiland, tot ik erachter kwam dat Zahara ze in de verkoop heeft. Ik ben meteen hier naartoe gekomen om te kijken.”
Van Bergen lacht en vertelt: “Emily de Jongh-Elhage, onze voormalige premier, was hier een poosje geleden nog. Een nichtje van haar had hier Bandolino’s gekocht en zij wilde er ook een paar. Het leuke is dat ik veel mond-tot-mond-reclame krijg. Veel klanten zijn uiterst tevreden over de prijs-kwaliteitverhouding. Ik heb wel een spot op TeleCuraçao, maar het is toch beter dat de mensen tevreden zijn en erover praten. Veel klanten komen hier gericht naartoe. Ongeveer 90 procent is lokaal, maar ik merk dat er steeds meer toeristen een kijkje komen nemen.”

Van Bergen heeft nooit een opleiding gevolgd in de mode-industrie. “Ik heb heel andere dingen gedaan. Ik werkte onder meer in de bouw. Dat is heel iets anders. Ik was opzichter en verantwoordelijk voor de verkoop van bepaalde dingen. Maar het was mijn droom om een eigen winkel te beginnen. Ik heb er zo’n 5 à 6 jaar over gedacht voor ik een besluit nam. Wij kwamen hier weer wonen, ik heb daarvoor een poosje in Nederland en op Antigua gewoond. Ik heb gekeken naar ruimtes waar ik mijn winkel kon vestigen, de economie was gunstig en er zat een gat in de markt op Curaçao wat betreft de verkoop van schoenen. Er waren nooit mooie, goede schoenen te koop tegen een redelijke prijs. Toen heb ik mijn kans gepakt. Ik sta nog steeds voor 200 procent achter mijn winkel, ik heb er mijn hart en ziel in gestopt. Ik ben hier elke dag, behalve op zondag van half tien tot kwart over zes en op vrijdag en zaterdag tot half zeven. Alle vrouwen, van alle leeftijden, met al hun wensen, zijn van harte welkom bij Zahara.”

Foto’s van de week

Hi, I’m working undercover… De vijf maanden oude Faithany Martina heeft zich vermomd met de stoere bril van papa. Wie herkent me nu nog? Deze foto werd ingestuurd door oma Georgette Peterson. Heeft u een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

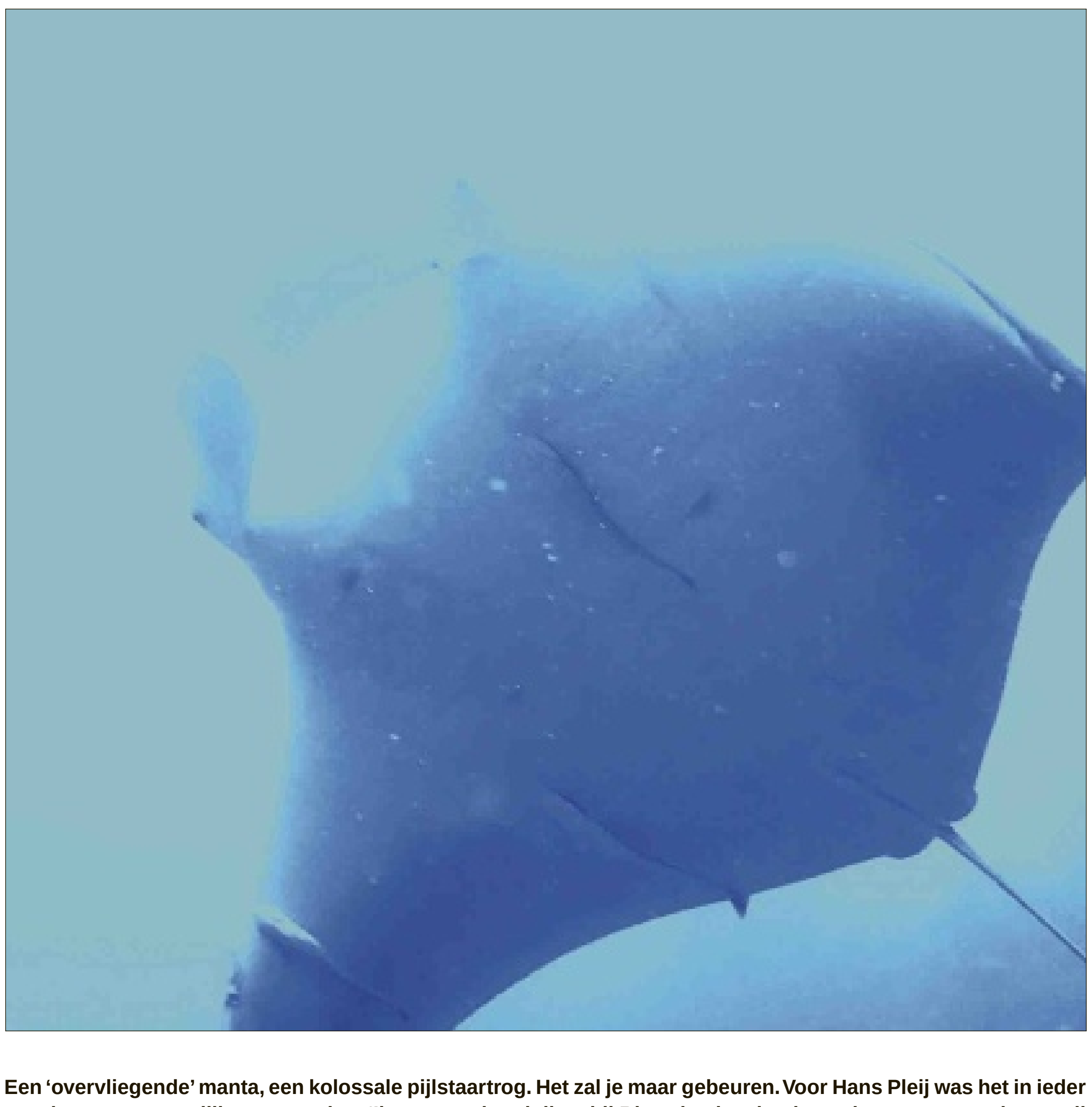

Een ‘overvliegende’ manta, een kolossale pijlstaartrog. Het zal je maar gebeuren. Voor Hans Pleij was het in ieder geval een onvergetelijke ontmoeting. ‘Ik was aan het duiken bij Blauwbaai en het beest kwam eerst recht op mij af en scheerde daarna op een statige wijze langs mij heen’, aldus de fervente duiker.

Roald 'Ati' Schotborgh:

'E mucha di Otrobanda'

Roald Schotborgh, beter bekend als Ati, overleed op een zaterdagochtend, net als mijn moeder. De eerste die mij belde na haar overlijden was Ati. Shon Chi, zoals ook hij mijn moeder altijd aansprak, en hij hadden veel gemeen. Beiden geboren en getogen in Otrobanda, respectvol in de omgang, sterke persoonlijkheden en een grote liefde voor kunst, cultuur, Otrobanda en Curaçao.

Tekst: Verele Ghering

Beiden waren autodidactische kunstenaars. Beiden waren in hun diepste wezen, vanuit hun kunst gedacht, gefascineerd geraakt door de mens en hun directe omgeving, waarmee zij zich verbonden voelden en waarvan zij zich het lot aantrokken. Hun stijl en wijze van schilderen verschilden wezenlijk en ook hun benadering en weergave.

Velen kennen Ati van zijn schilderijen met herkenbare taferelen. Een trinitaria bij een landelijk huisje, een steeg in Otrobanda of een doorkijk naar zee in Pietermaai. In deze werken weerspiegelt hij een levensgevoel, iets van zijn persoonlijke geschiedenis. Hij toont ons niet alleen de schoonheid van Curaçao in vele facetten, maar hij wilde ook laten zien dat je dit op verschillende manieren kan doen. Hij bestudeerde de grote meesters uit Europa en uit de Verenigde Staten en bijvoorbeeld ook de Mexicaanse autodidact Frida Kahlo en probeerde dan zelf een en ander uit. Hij was gefascineerd door de technieken die gebruikt konden worden en die dan een bepaald effect gaven. Zo kwam hij op het idee om met het pointillisme (Georges Seurat - 1886) te proberen de kleurschakeringen die wij hier als vanzelfsprekend waarnemen, beter tot uiting te brengen op het doek. Door de kleuren puntmatig aan te brengen volgens een bepaald patroon, kreeg de toeschouwer het gevoel een grotere kleurschakering waar te nemen. Hij gaf dan ook graag diaavonden met uitleg over zijn bewonderde meesters. Ook het inlijsten lag helemaal in zijn lijn. Hij had een goed gevoel voor kleur en techniek.

Portretteren

Maar hij liet het niet hierbij. Ook het portretteren nam hij serieus ter hand. Hij schilderde de indiaan of de marktvrouw. Het ging hem om het individu, dus deed hij niet aan een groepsportret. Hoe een persoon weer te geven boeide hem. Hij observeerde de werkelijkheid, bleef daar zo dicht mogelijk bij en accentueerde dan onderdelen om de betekenis en de waarde van de persoon aan te duiden. Hieruit vloeide voort dat hij zich interesseerde om restauratiewerk te doen. Hij was gedreven in het zoeken naar de techniek waarop een kunstwerk tot stand was gekomen. Laag voor laag bestudeerde hij om erachter te komen wat de chemische reacties zouden kunnen zijn. Daarom boeiden de portretten van de oud-gouverneurs hem enorm. Het ene portret was het andere niet, verschillende kunstenaars, een andere techniek.

In zijn latere werk kwam meer naar voren dat hij een beeld wilde creëren vanuit een innerlijke voorstelling om de emotionele inhoud over te dragen. Misschien kon hij toen het leerproces eindelijk loslaten en zich volkomen overgeven aan zijn eigen werkelijkheid. Verrassende kunstwerken kwamen hierdoor van zijn hand. Ik hoop dat op de tentoonstelling bij Gallery Alma Blou deze maand, er een goed overzicht te zien zal zijn van zijn werken. Van de Berg Altena-huisjes tot de abstractere werken, van grotere werken tot kleine hebbedingetjes.

Gedreven

Gedreven was hij ook in het uitdragen van het belang en behoud van kunst. Hij was jarenlang secretaris, penningmeester en voorzitter van het bestuur van Het Curaçaosch Museum. Zo was de SnipGallery zijn geesteskindje. Hij wilde namelijk dat een beginnend kunstenaar een lokatie kon afhuren tegen een zeer redelijk bedrag zodat hij/zij de mogelijkheid kreeg zijn/haar werken te laten zien aan de buitenwereld. Het moest gelden voor al diegenen die door de 'establisHed galleries' niet gevraagd zouden worden. Ook verrees onder zijn voorzitterschap in de museumtuin de Shon Janchi Boskaljon-kiosk, waarin de soirées weer hun traditie terug moesten krijgen.

Een bijzondere persoonlijkheid was hij met een eigen visie en experimenten in de kunst. We kijken uit naar de overzichtstentoonstelling bij Gallery Alma Blou en hopen van harte dat de verschillende invalshoeken van Ati er te zien zullen zijn. Ati, rust zacht en bedankt voor al hetgeen je achter de schermen deed voor de kunst.

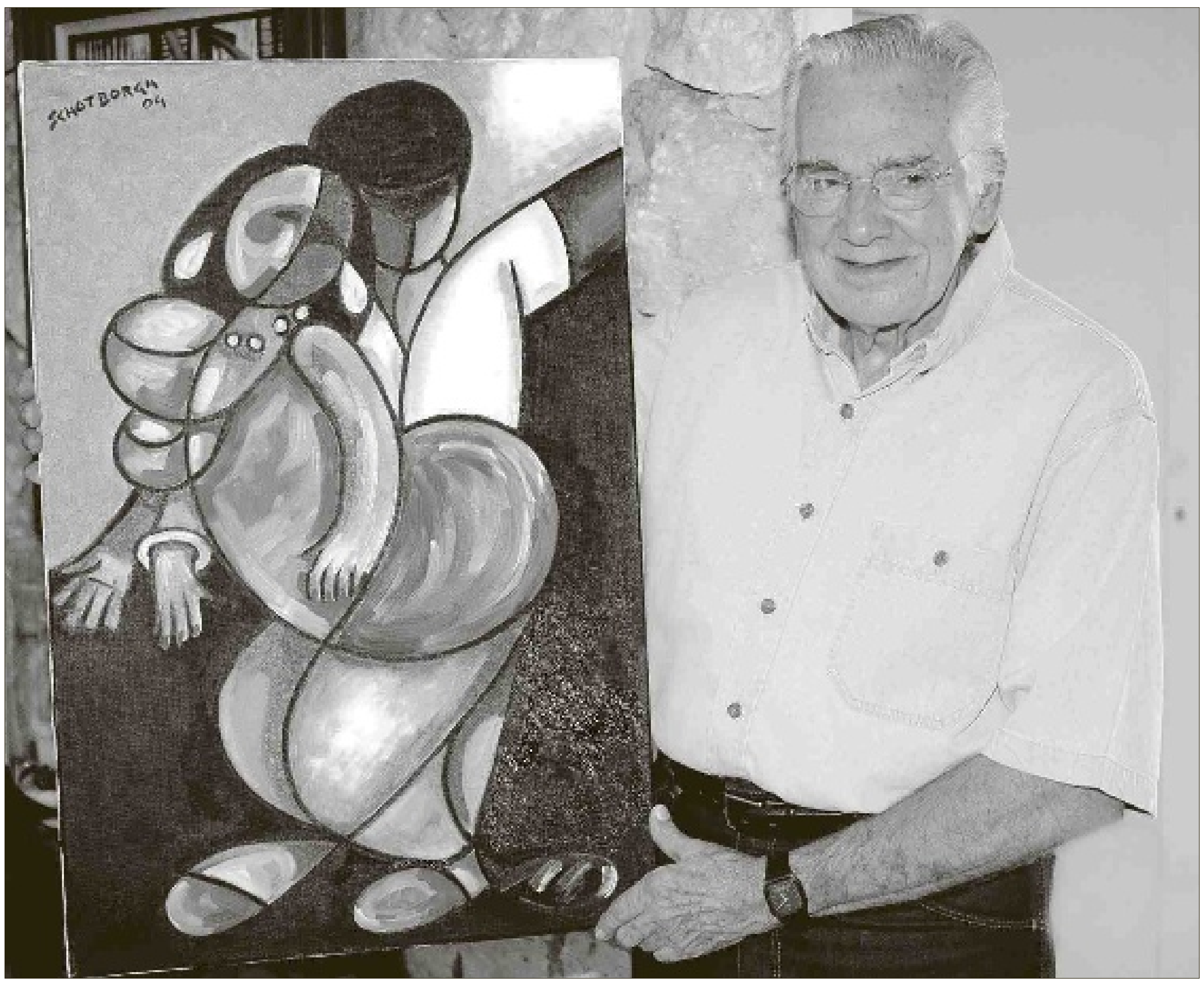

Roald 'Ati' Schotborgh (2004)

Culturele Agenda

Kunst & Expo's

Lucia Luptáková
Bij Instituta Buena Bista is de expositie van Lucia Luptáková (1977, Slowakije) te zien bij het Orkidia paviljoen (Caprileskliniek, Mohikanenweg 8, Curaçao). Ook de resultaten van de workshop zullen te bezichtigen zijn. De toegang is gratis. Voor meer informatie: www.instituto-buenabista.com en www.lucialuptakova.nl

Eveline Sipkes
Tot morgen exposeert Eveline Sipkes bij MonArt Gallery. De tentoonstelling heet 'Contemporary Contrasts' en bestaat uit sieraden, servies en objecten.

Verbeeld verlangen
Op 13 april zal om 19.30 uur in Landhuis Bloemhof de vernissage zijn van de tentoonstelling 'Verbeeld verlangen - Desire Revealed', Iconen van Ivisona Antonia. Deze tentoonstelling zal nog tot 7 mei te bezichtigen zijn. U kunt de kunstenares ontmoeten op 23 april en op 7 mei en op 4 mei zal zij om 19.30 uur een lezing houden getiteld 'De wereld van iconen'.

Dans & Theater

Mente a kue ala
Een verhaal over een gezin dat heel wat te verduren krijgt. De vader wordt ziek, zijn geestelijke vermogens verslechteren en hierdoor vervreemdt hij van zijn omgeving. Hij heeft totaal geen idee meer van afstanden, plaatsen en hij herkent ook zijn eigen kinderen niet meer. Zijn familie is ongerust en vraagt zich af wat er met hem aan de hand is. Alzheimer! Zijn vrouw kent haar man niet meer terug en is bang hem kwijt te raken. Dit aangrijpende stuk wordt opgevoerd door onder andere Rina Penso, Annemarie Braafheid, Eric van Ommeren en Greta Trapenberg. Regie: Diana Lebacs.
Première: donderdag 7 april om 20.00 uur
Zondag 10 april om 15.00 uur
Donderdag 14 april om 20.00 uur
Entree: 30 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou
Taal: Papiamentu

Kasimir en Karoline
De voorstelling 'Kasimir en Karoline' (Ödon von Horvàth, 1932), onder regie van Yorick Stam en Jeek ten Velden, is een samenwerking tussen de Toneelacademie Maastricht en Teatro Luna Blou, en wordt gemaakt bij Jeugdtheaterwerkplaats La Tentashon.'Kasimir en Karoline' toont een jong verloofd stel op de Oktoberkermis in München in 1932, ten tijde van de enorme economische depressie. Het toneelstuk toont de eeuwige strijd naar een betere toekomst, en zet de verhouding tussen liefde en geld op scherp.
Spel: Siegfried Abrahams, Roxianne Alberta, Donovan Benett, Ray Cardoze, Richailine Elisa, Naiyel Josepha, Bertie Komproe, Priscilla Maria, Gedéon Martina, Gwendell Mercelina, Quiwena Paulina, Abigahie Pinedo, Brainley Royer, Shuhainy Sirberie, Edshwin Thielman.
Begeleiding: Roland Roy Colastica.
Zaterdag 9 april om 20.00 uur
Zondag 10 april om 19.00 uur
Entree:10 gulden
Locatie: La Tentashon
Taal: Nederlands

Lága nan, famia nan tá, abo keda fó - Pachi Damon
Laat ze, het is familie. Hou je erbuiten.
Deze humoristische voorstelling van Pachi Damon is gebaseerd op familieconflicten. Als je je bemoeit met familiezaken dan krijg je op den duur de kous op je kop. Twee broers/zussen krijgen slaande ruzie over een kind van een van de twee. De man gaat zich ermee bemoeien en

komt in een oorlogsgebied terecht onder meer over het feit dat zijn huis is gebouwd op familieterrein. Je bemoeit je met alles van ons, maar je hebt nooit de moeite genomen je eigen stek te vinden en dan komen er nog een heleboel andere verwijten. Dan is er nog een stiefvader die misbruik probeert te maken van de dochter van zijn nieuwe vrouw. De vrouw weet het, maar zegt niets, want de man is kostwinner. Je hebt ook moeders die het weten, maar niets zeggen uit angst en schaamte. En je hebt moeders die het niet eens (willen) weten.
Moraal; blijf buiten familiezaken. Brand je vingers er niet aan.
Slapstick/comedia del arte waarbij regelmatig het publiek betrokken wordt.
Zaterdag 9 april - 21.00 uur
Zondag 10 april - 20.00 uur
Vrijdag 15 april - 21.00 uur
Zaterdag 16 april - 21.00 uur
Zondag 17 april - 20.00 uur
Entree: 27,50 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou
Taal: Papiamentu

Film

Nochi di sine
14 April is er weer een Nochi di Sine in de Openbare Bibliotheek. Deze keer wordt de film 'Departures' vertoond. Daigo Kobayashi (Masahiro Motoki) is een getalenteerd cellist wiens orkest plotseling wordt ontbonden. Wegens geldgebrek besluit hij met zijn vrouw terug te keren naar zijn geboortedorp, waar hij door een onduidelijke advertentie per ongeluk bij een uitvaartondernemer terecht komt en wordt aangenomen. Hoewel zijn vrouw en zijn vrienden neerkijken op het werk dat hij doet, weigert Daigo zijn baan op te zeggen. Hij raakt steeds meer bedreven in de officiële ritueIen en door de dagelijkse confrontatie met de dood, begint hij eindelijk in te zien waar het in het leven werkelijk om draait.
Tijd: 19.00 uur
Locatie: Auditorium van de Openbare Bibliotheek te Scharloo
Taal: Japans, Nederlands ondertiteld.

Al sur de la Frontera
In de documentaire 'Al sur de la Frontera' trekt Oliver Stone hard van leer tegen de mediaconcerns van zijn land. Hij neemt het op voor Hugo Chávez, Evo Morales en andere Zuid-Amerikaanse presidenten die als dictators afgeschilderd worden door de Amerikaanse media. Stuk voor stuk verbrijzelt hij de leugens die nieuwszenders als CNN en FOX de wereld in sturen, Stone gaat na wat er zich écht afspeelt in de achtertuin van de VS. Het resultaat is een film die je gezien moet hebben.
Vrijdag 5 april om 19.30 uur
Entree: 13,50 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou
Taal: Engels

Muziek

Consocium Martina
Op dinsdag 12 april zal het Consocium Martina (Yolente de Maeyer, viool - uit België en Nikolaas Kende, piano, - uit Hongarije) een galaconcert (werken van Mozart en Beethoven) geven in de Fortkerk om 20.30 uur à 30 gulden in de voorverkoop en 40 gulden aan de zaal. De voorverkoop verloopt via de boekhandels en via Druifweg 36. Voor meer informatie: tel. 461. 4901. Kleding: gala of deftig.

Ana Karina Alamo
De Curaçaosche Kunstkring organiseert op donderdag 14 april een recital van de Venezolaanse pianiste Ana Karina Alamo in de Fortkerk. Het concert begint om 20.00 uur. Ana Karina Alamo, een jonge Venezolaanse pianiste zal dan spelen op de nieuwe vleugel van de Fortkerk. Alamo maakte al veel furore in de Verenigde Staten.
Zij zal werken uitvoeren van Beethoven, Schumann, Medtner en Latijns- Amerikaanse componisten. Zie voor uitgebreide informatie de website: www.curacao-schekunstkring.org.
Kaarten à 40 gulden zijn verkrijgbaar bij Mensing's Caminada, Albert Heijn en Bruna. Jongeren en studenten (op vertoon van hun collegekaart) betalen 5 gulden.

Boeken en literatuur

Gouverneurs
'De Gouverneurs van de Nederlandse Antillen sinds 1815', geredigeerd door Gert Oostindie is uit. Met de opheffing van het land de Nederlandse Antillen verdwijnt ook het ambt van gouverneur van de Nederlandse Antillen, een ambt dat in de afgelopen twee eeuwen van grote betekenis is geweest voor de zes eilanden en het Koninkrijk. Dit boek biedt een portrettengalerij van de dertig mannen die sinds 1815 het Koninkrijk als gouverneur dienden. Van iedere gouverneur - Nederlanders tot 1962, sindsdien Antillianen - wordt de levensloop geschetst, met nadruk op de ambtsperiode; het ambtsportret completeert de biografie. De levensschetsen geven een beeld van de (post) koloniale verhoudingen en de ontwikkelingen op de eilanden, maar bieden vooral informatie over achtergrond, macht en onmacht, visie en functioneren van de gouverneurs. In de inleiding worden de ontwikkelingen van het ambt en van het profiel van de gouverneur geschetst tegen de achtergrond van de staatkundige ont¬wikkeling van de Antillen: van kolonie via autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden tot de eindfase, waarin het land uiteenviel in zes eilanden met elk een eigen staatkundige positie binnen het Koninkrijk. Een kunsthistorische toelichting op de geschilderde portrettengalerij besluit het boek. De gouverneurs van de Nederlandse Antillen werd geschreven in opdracht van het Kabinet van de Gouverneur van de Nederlandse Antillen. Vier historici - Aart G. Broek, Ronald Donk, Wim Renkema en Dirk J. Tang - schreven de portretten, kunsthistorica Renske van der Zee belichtte de schilderijen. Gert Oostindie leidde het project en tekende voor de inleiding.
Gert Oostindie (1955) is directeur van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde te Leiden en hoogleraar Geschiedenis aan de Universiteit Leiden.
Op eenvoudige wijze te bestellen, zie: www.kitlv.nl

Yokan & Esther
'Yokan & Esther' van Menki Rojer ligt in de boekwinkels. Dit Papiamentstalige boek gaat over een liefde tussen een man en een vrouw uit verschillende milieus, die elkaar kwijtraken en jaren later weer ontmoeten onder zeer moeilijke omstandigheden.

Nieuw & Opmerkelijk

Ascension
Iedere eerste zondag van de maand is er Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Het Open Huis vangt om 10.00 uur aan met een oecumenische kerkdienst. Voor de kleintjes is er een kindernevendienst. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis.
Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert iedere donderdag een rondleiding. Vanaf 08.30 uur staat de koffie klaar. De beheerder brengt u op de hoogte van de bijzonderheden en wetenswaardigheden van het landgoed Ascencion en de flora en fauna in het omliggende natuurgebied. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname 10 gulden per persoon en koffie, cake en limonade bij aankomst inbegrepen. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864 1950, 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com

Noteert u alvast:

Internationale Museumdag
Op 18 mei is het Internationale Museumdag en zijn alle musea gratis toegankelijk.

Open Atelier Route 2011
U kunt kunstenaars in hun eigen atelier bezoeken op Banda'riba in het weekend van 14 en 15 mei en kunstenaars op Banda'bou in het weekend van 21 en 22 mei, zowel zaterdag als zondag van 10.00 tot 18.00 uur. De opening van de overzichtstentoonstelling (iedere deelnemer 1 werk) is op vrijdag 13 mei bij Gallery Alma Blou. Zie: http://openatelierroute2011.wordpress.com

Nochi di sine
Op 12 mei wordt in de Openbare Bibliotheek de film 'Juno' vertoond en op 9 juni 'Het Echte Leven'. Meer informatie te zijner tijd in de Culturele Agenda.

Saxofoon
Zaterdag 28 mei organiseert de Kunstkring een saxofoonconcert (10 saxofoons sterk) uit Porto, Portugal.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

Medisch

Vragen over... ROW

Tekst: Wouter Mol

Wat is ROW?
De ziekte van Rendu-Osler-Weber (ROW) is een erfelijke ziekte van de bloedvaten met een geschat voorkomen van 1 op de 10.000 Nederlanders. Op Curaçao en Bonaire ongeveer 1 op de 1.100 mensen. De aandoening ROW staat ook bekend onder de naam hereditaire hemorrhagische teleangiëctasieën.
ROW wordt gekenmerkt door het ontstaan van directe verbindingen tussen slagaders en aders, waarbij de haarvaten ontbreken. De kleine verbindingen (telangiëctasieën) komen voor op de huid (gelaat en vingers) en de slijmvliezen (lippen, mond, neus). Bloedneuzen komen dan ook frequent voor (90 procent) en kunnen meestal al op jonge leeftijd beginnen, rond het 10e jaar. De huidafwijkingen ontstaan gewoonlijk na de puberteit en nemen in ernst toe. Telangiëctasieën van het maag-darmkanaal bestaan bij circa 30 procent van de ROW-patiënten en leiden vooral op middelbare leeftijd tot bloedverlies en bloedarmoede.
Grotere verbindingen tussen slagaders en aders (Arterioveneuze Malformaties, AVM) komen voor in de long (PAVM) in 35 procent bij ROW-1 en in 10 procent bij ROW-2, in de hersenen (CAVM) in 10-15 procent en in de lever (HAVM) in 3 à 5 procent.

De meest bedreigende lokalisatie is de PAVM, die vooral na de puberteit en in de zwangerschap in grootte toeneemt. Enerzijds leidt de PAVM tot 'shunting', waardoor een tekort aan zuurstof en een verminderde inspanningstolerantie (eerder moe) bestaan. Anderzijds kunnen - al dan niet geïnfecteerde - stolsels het filter van de longhaarvaten passeren en bijvoorbeeld leiden tot afsluiting van been- of hersenvaten (embolieën) òf tot een ontsteking in de hersenen (abces), waarbij met name het hersenabces gevaarlijk is.
Dergelijke embolieën komen bij onbehandelde PAVM tot bij 50 procent van de patiënten voor. Tenslotte kan de PAVM tot bloeding (in de luchtpijp of borstholte) leiden.
Meestal zijn er geen klachten tot een complicatie optreedt.
CAVM heeft een geschatte bloedingskans van 0.5 procent per jaar. Tevoren bestaan er meestal geen klachten, soms toevallen. Migraine komt veel voor bij ROW, maar wijst in de regel niet op CAVM.
HAVM kan door 'shunting' leiden tot verhoogde druk in de longslagader en hartzwakte.

Hoe zit het met de erfelijkheid?
ROW is dominant erfelijk en niet geslachtsgebonden, dat wil zeggen, dat zowel de vader als de moeder het foute (gemuteerde) gen kan doorgeven en dat de kans 50 procent is dat een kind van een ouder die de ziekte heeft de ziekte krijgt.
Er zijn twee types, ROW type 1 en ROW type 2. De genetische basis ligt in mutaties op chromosoom 9 óf 12. Een mutatie op chromosoom 9 leidt tot een vorm (ROW-1) met frequente afwijkingen van longen en hersenen. Mutatie van chromosoom 12 leidt tot een vorm (ROW-2), waarbij voornamelijk huid en slijmvliezen zijn aangetast. Type 2 verloopt meestal milder dan type 1.

Hoe stel je de diagnose?
Hoewel ROW een aangeboren ziekte is, ontstaan de eerste symptomen (meestal bloedneuzen) gewoonlijk op de kinderleeftijd tussen het 10e en 15e jaar. Bloedneuzen zijn echter geen vereiste voor de diagnose. Omgekeerd vormen bloedneuzen en ROW bij één van de ouders onvoldoende reden om de diagnose (bij een kind) te kunnen stellen.

De klinische diagnose wordt namelijk gesteld op de combinatie van verwantschap én bloedneuzen én de aanwezigheid van typische telangiectasieën op de gebruikelijke plaatsen òf de aanwezigheid van een AVM. Bij volwassenen kan de diagnose soms niet met zekerheid worden gesteld of verworpen. Bij kinderen bestaat vaker onzekerheid. Gelukkig is bij het overgrote deel van de families met ROW de mutatie van het gen bekend. In deze families kan dus door middel van DNA-onderzoek van het bloed de genetische (erfelijke) diagnose worden gesteld dan wel verworpen.

Wat is de behandeling?
Aan patiënten met de ziekte, maar ook aan hun familieleden, wordt geadviseerd zich te laten screenen op het bestaan van de ziekte op gevaarlijke locaties elders in het lichaam. Hierbij bestaat de mogelijkheid ook DNA-onderzoek te laten verrichten. Om begrijpelijke redenen wordt er onderscheid gemaakt in het screeningsprogramma bij volwassenen en kinderen.

Kinderen
De screening dient reeds op de kinderleeftijd te geschieden om complicaties van een PAVM te voorkomen. Belangrijke PAVM's kunnen redelijkerwijs worden uitgesloten met een gewone röntgenfoto van de longen en zuurstofmeting met een kapje over de vinger (oxymetrie). Dit onderzoek is niet vervelend of pijnlijk voor kinderen. Op jeugdige leeftijd is het soms mogelijk om de diagnose ROW al te stellen. Meestal ontbreken namelijk de typische telangiëctasieën, terwijl de ziekte wel aanwezig is, tenzij DNA-onderzoek (dit betekent wel bloedafname) de ziekte heeft aangetoond.

Volwassenen
Het onderzoek bij volwassenen is uitgebreider en bestaat uit algemeen lichamelijk onderzoek en onderzoek door de KNO-arts. Verder wordt bloed afgenomen en een longfoto gemaakt. Als de diagnose ROW aannemelijk is, kunnen PAVM en CAVM met bepaalde onderzoekstechnieken, (PAVM: zuurstofmeting in het bloed, geluidsonderzoek van het hart + contrast, borstfoto, longscan; CAVM: CT-scan, MRI, intraveneuze angiografie) met redelijke betrouwbaarheid worden uitgesloten.

Behandeling van bloedneuzen door middel van dichtbranden of laserstralen heeft helaas meestal slechts tijdelijk effect, zodat herhaling vaak nodig is. In ernstige gevallen valt operatie, embolisatie of behandeling met hormonen te overwegen.
Afsluiting van de neusingangen, door bijvoorbeeld een siliconenprothese of pleister, geeft ook minder bloedingen. Bij ernstige acute bloedingen zal tamponade voor enkele dagen, met behulp van Merocel tampons, nodig zijn.
Bloedende telangiëctasieën van het maagdarmkanaal komen in aanmerking voor behandeling met laserstralen en eventueel hormonen.
PAVM met een toevoerend vat met een doorsnede groter dan 3 mm dient altijd te worden behandeld met embolisatie. Embolisatie is afsluiting van de toevoerende slagader door middel van spiraaltjes. Dit geschiedt via een catheter in de lies onder plaatselijke verdoving. Eén van de belangrijkste adviezen bij PAVM is dat patiënten met al of niet geëmboliseerde PAVM uit voorzorg antibiotica moeten gebruiken bij niet-steriele ingrepen (zoals bijvoorbeeld het trekken van een kies bij de tandarts). In die situaties is het denkbaar dat bacteriën in de bloedbaan kunnen komen en via de bloedbaan verspreid worden en op die manier abcessen elders in het lichaam kunnen veroorzaken. Het gebruik van antibiotica is ook aan te raden bij patiënten bij wie PAVM niet met zekerheid is uitgesloten.
CAVM kunnen meestal met een kans van 80 procent op succes worden behandeld middels een speciale vorm van bestraling. De plaats van embolisatie of operatie staat ter discussie.
HAVM zijn moeilijk te behandelen. De keuze bestaat uit levertransplantatie of embolisatie.

Samenvattend
ROW is een erfelijke vaatziekte, waardoor 50 procent van de kinderen van een patiënt de ziekte zal hebben. Patiënten met ROW kunnen klachten van vrijwel elk orgaan hebben, maar ook klachtenvrij zijn en toch bijvoorbeeld de gevaarlijke longlokalisatie hebben.
Screening van familieleden - voor de zwangerschap - is zinvol, omdat de gevaarlijke lokalisaties in longen en hersenen goed zijn te behandelen en mogelijke complicaties worden voorkomen.

Wouter Mol is huisarts te Curaçao

Mens & Psyche

Boosheid en uw gezondheid

Boosheid is één van de vier basis-emoties: blij, boos, bang, bedroefd. Boosheid kent vele vormen van intensiteit: van irritatie, slecht humeur, ergernis en boosheid tot woede, razernij, wraakzucht en agressie. Boosheid is in principe een natuurlijke reactie die normaal gesproken van korte duur is. Echter, wanneer u met enige regelmaat boos wordt of wanneer uw boosheid uren, dagen of weken duurt, dan kan dit uw eigen gezondheid aantasten.

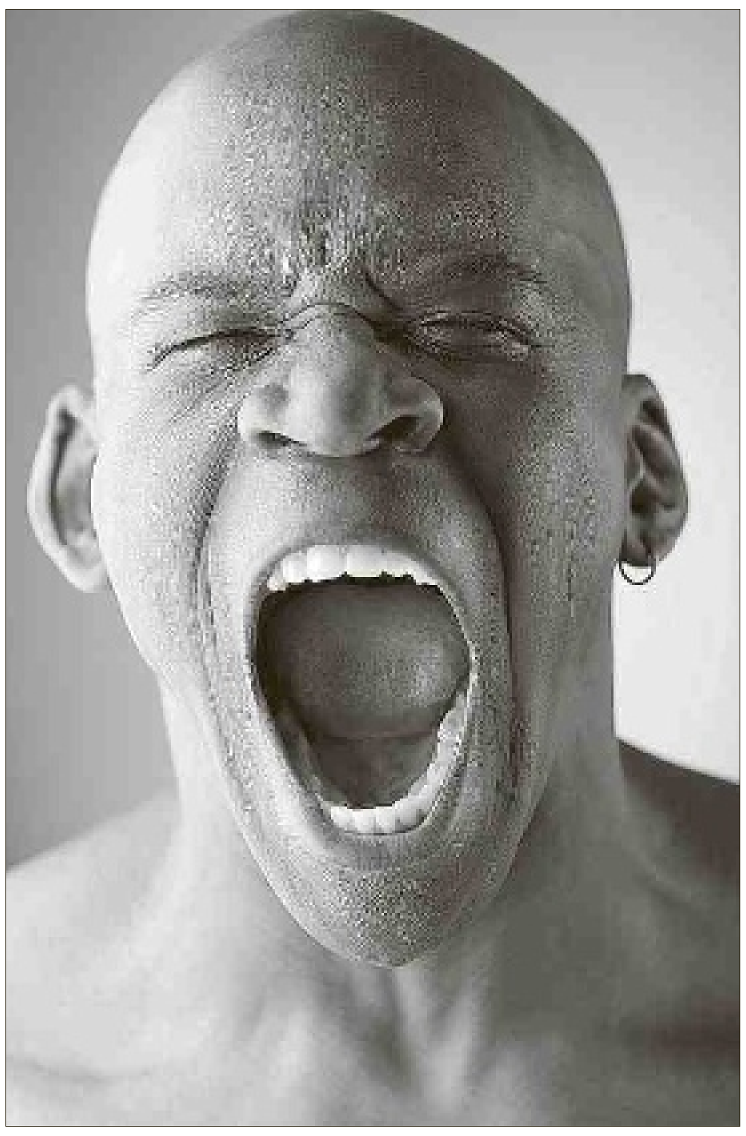

Tekst: Milangela Plate

Oorzaak van boosheid
Maar waarom worden wij eigenlijk boos? Boosheid is in feite een reactie op pijn die wij voelen. Dit kan fysieke pijn zijn. Wanneer u bijvoorbeeld tijdens het klussen met de hamer op uw vinger tikt, zult u waarschijnlijk even vloeken, mopperen of schreeuwen. Boosheid kan echter ook een reactie zijn op psychische pijn; een bedreiging van het gevoel van eigenwaarde. Uw eigenwaarde is als het ware een meter die aangeeft hoe belangrijk, gewaardeerd of geliefd u zich voelt.
Hoe kwetsbaar iemand is voor psychologische pijn, hangt af van de manier waarop de persoon over zichzelf denkt en voelt. Wanneer u een lage eigenwaarde heeft, zal elke teleurstelling of tegenslag een aanleiding tot irritatie of boosheid kunnen zijn. Naarmate uw eigenwaarde sterker is, zult u ook beter bestand zijn tegen beledigingen en frustraties. Er bestaat in dit kader een uitdrukking in het Engels: 'Sticks and stones can break my bones, but words can never hurt me'.

Wat doet boosheid met iemand?
Boosheid is een emotie die een uitwerking heeft op het centrale zenuwstelsel. Elke periode van boosheid (in al zijn gradaties) wordt over het algemeen gevolgd door een tijdelijke 'crash'. Deze 'crash' wordt vaak beschreven als een moment van somberheid of depressie: de persoon voelt zich heel rot of down. Boosheid maakt elke keer eventjes iets stuk, letterlijk en figuurlijk. Hoe bozer iemand wordt, hoe groter het nare gevoel dat daarna optreedt. Denk maar eens terug aan de laatste keer dat u boos of zelfs kwaad was, hoe voelde u zich vlak daarna?
Wetenschappelijke experimenten hebben aangetoond dat zelfs een geringe mate van boosheid invloed heeft op het vermogen om problemen op te lossen, adequaat te handelen en/of goede prestaties te leveren. De proefpersonen die boos waren, maakten tijdens het experiment meer fouten in de taken waarmee zij bezig waren. Hun vermogen om helder en logisch na te denken was bovendien duidelijk verminderd, waardoor zij minder goed in staat waren problemen op te lossen. In een staat van boosheid of woede raakt iemands denkwijze immers versmald, waardoor er sneller verkeerde keuzes gemaakt kunnen worden, waarvan hijzelf en/of anderen de dupe worden. Iedereen zal in een boze bui wel eens een uitspraak gedaan hebben en daar achteraf spijt van hebben gekregen. We zouden kunnen zeggen dat woede je enigszins blind maakt. Het is daarom altijd beter om eerst 'af te koelen', dan acties te ondernemen in een bui van woede (irritatie, wraakzucht, humeurigheid of ongeduld).

Boosheid beter kanaliseren
Woede kan worden geactiveerd wanneer iemand zich bijvoorbeeld genegeerd, verwaarloosd, beschuldigd, gewantrouwd, gekleineerd, schuldig, onbelangrijk, beledigd of gekrenkt voelt. Is uw boosheid eenmaal geactiveerd, dan gaat het werken als een ketting van emoties. Het begint vaak bij een onrustig gevoel van binnen, irritatie of ergernis. De boosheid neemt toe, naarmate u blijft piekeren over de dingen die gezegd of gebeurd zijn. U merkt bijvoorbeeld dat u in gedachte nog verhitte discussies voert met de ander of met uzelf. Zo groeit uw irritatie langzaam door tot kwaadheid of zelfs furieus zijn. Bij sommigen mensen kan woede uiteindelijk ontaarden in agressie of een uitbarsting van woede waarin ze dingen zeggen en doen waar ze later spijt van hebben.
Deze gewaarwordingen zijn een teken dat uw ketting van emoties is geactiveerd. Om uw woede beter te kanaliseren, is het zaak om de ketting van emoties al in een vroeg stadium te doorbreken. Hiervoor is het belangrijk dat u uw eigen signalen van beginnende boosheid leert herkennen.

Enkele tips
Wanneer u ergernis of irritatie bij uzelf opmerkt, is het belangrijk om u af te vragen wat de aanleiding is. Is er iets gebeurd dat een gevoel van teleurstelling veroorzaakt? Heeft iemand iets gezegd dat u heeft gekrenkt? Kan het zijn dat het simpelweg een misverstand was?
Voor het oplossen van de situatie en de ergernis geldt vervolgens 'choose your battles wisely'. Is het de moeite waard om u druk te maken over deze situatie, persoon of opmerking? Is het een situatie die de moeite waard is om opgelost te worden of is het voor uw innerlijke rust beter om de situatie te laten voor wat het is?

Bent u al te ver in uw ketting van emoties en voelt u zich ronduit boos? Stop met wat u aan het doen bent, trek u tijdelijk terug uit de situatie of het contact waarover u boos bent. Desnoods isoleert u zichzelf even. Haal allereerst een paar keer diep adem en stel uzelf dan bovengenoemde vragen. Kortom, kom tot rust en praat met uzelf of met een ander.

Het beheersen en goed kanaliseren van boosheid is iets dat men goed kan leren. Er bestaan bijvoorbeeld goede boeken, maar ook trainingen (in groepsverband of individueel) om te leren omgaan met boosheid.

Drs. Milangela Plate is psycholoog/gerontoloog met veel ervaring op het gebied van counseling, diagnostiek en training voor volwassenen en 60-plussers. E-mail: milangela.plate@takecare.an

Literair festival Wan Tru Puwema

'Meertaligheid onder de loep'

Olga Buckley en Munye Oduber zijn beide schrijfster. Buckley maakt poezie en kinderboeken; Oduber wijdt zich aan proza, poëzie, toneelstukken en orale vertellingen. In november 2010 reisden beiden op uitnodiging van het Surinaamse schrijversgilde, Schrijversgroep '77, naar Paramaribo, om daar deel te nemen aan een internationaal festival over meertaligheid in de literatuur. Ñapa sprak met hen over de opgedane ervaringen tijdens dit evenement.

Munye Oduber en Olga Buckley boeiden schoolkinderen met hun verhalen.

Tekst: Anouska Kock

"Het was fantastisch", zegt Oduber. "De elf dagen dat we in Suriname verbleven, leerden we een andere wereld kennen, maakten we nieuwe vriendschappen en zijn we gegroeid als schrijfster. Het was fantastisch. Schrijvers van alle rangen en standen waren er aanwezig, maar van rivaliteit was helemaal geen sprake. Voor elkaar waren we allemaal gelijk." Collega-schrijfster Buckley beaamt dit: "Het was een onvergetelijke ervaring", beaamt zij.

Het Wan Tru Puwema-festival (genoemd naar een gedicht van de Surinaamse dichter Trefossa) vond plaats van 1 tot 5 november 2010. Het omvatte debatten, workshops, schoolbezoeken, publieksavonden, persoonlijke presentaties van deelnemers, en enkele uitjes in de hoofdstad en het binnenland van Suriname.
Naar gelang hun expertise, gaven enkele schrijvers ook workshops in Suriname. Olga Buckley trok daarvoor naar de lerarenopleiding in Paramaribo. Daar gaf zij een workshop over leesbevordering in Aruba. Het door haar gestarte project Bon Nochi, Drumi Dushi kwam daarbij uitgebreid aan bod. Het stemt haar goed dat het Arubaanse project zo goed is aangeslagen in Suriname, dat er momenteel in dat land wordt gewerkt aan een lokale versie.

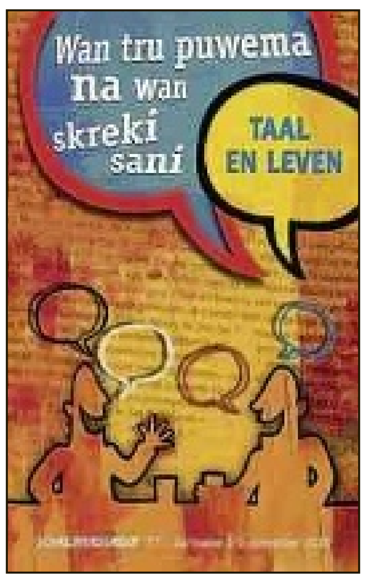

Tijdens het internationaal literair festival in Suriname werd gesproken over meertaligheid.

Meertaligheid

Het centrale thema tijdens het festival was meertaligheid. Bij iedere samenkomst werd daarover gesproken. De schrijvers deelden ervaringen met elkaar en discussieerden over overeenkomsten en verschillen die zij bij elkaar constateerden. Met 30 schrijvers uit vier verschillende taalgebieden (Nederland, Suriname, Zuid-Afrika en Aruba/Bonaire/Curaçao) was er voldoende stof tot uitwisseling. Munye Oduber en Olga Buckley vertelden bijvoorbeeld over de mix van Nederlands, Papiaments, Engels en Spaans waarmee zij als kinderen op Aruba en Bonaire zijn opgegroeid. En over de voorliefde van onderwijzers voor het Nederlands. Buckley (1950) en Oduber (1953) gingen beiden naar school in een tijd waarin het gebruik van Papiaments in de klas verboden was.

Suriname is bij uitstek een land dat met meertaligheid te maken heeft. Maar liefst 20 talen worden er gesproken. Dat komt onder meer door de grote verscheidenheid aan etnische groepen. Een van deze groepen zijn de Marrons, ook wel Bosnegers genoemd. Suriname kent zes verschillende Marrongemeenschappen die ieder hun eigen taal voeren. Sommige, zoals het Ndyuka, zijn gebaseerd op het Engels. Anderen, zoals het Saramaccaans, zijn gestoeld op het Portugees.
De schrijvers van het Wan Tru Puwema-festival kregen de kans om te onderzoeken op welke manier de Surinaamse binnenlandbewoners omgaan met de meertaligheid van Suriname. De schrijvers gingen daarvoor op bezoek bij enkele Saramaccaanse dorpen. Daar maakten zij kennis met de bewoners. Voor de buitenlandse schrijvers ging er een heel nieuwe wereld open. Zij die kwamen van de ABC-eilanden, ontdekten tot hun verrassing bovendien overeenkomsten tussen de Saramaccaanse en Papiamentse taal. "Ik zat in een groepje met Surinaamse schrijvers die graag onderling Sranan, de Surinaamse voertaal, met elkaar spraken. Omdat ik die taal niet versta, werd er steeds voor me vertaald. Maar toen onze Saramaccaanse gastheer, Puketi, het woord tot ons richtte, deed hij dat in het Saramaccaans, en dat kon ik aardig volgen. Het was de taal die ons verbond."
Buckley was bovendien zo geraakt door de geschiedenis van de Saramaccaners, dat zij aansluitend op het bezoek een gedicht over hen schreef. Dit gedicht, getiteld De Opstand der Doden (over de gedwongen onderwaterzetting van Marrondorpen ten behoeve van de aanleg van een stuwmeer), wordt naar verwachting gepubliceerd in de evaluatiebundel die de organisatie van het festival uitbrengt in mei 2011. Een fragment uit dit gedicht: 'Het land bewerkt met/bloed, zweet en tranen/De trots van hun voorouders/werd weggespoeld/door de tsunami/van macht.'

Ook het scholenbezoek, een ander programmapunt van het festival, maakte veel indruk op de schrijfsters. Iedere schrijver bezocht een school. Voor Buckley en Oduber was dat de Johan Schmidtschool in het dorp Brownsweg, gelegen in het binnenlandse district Brokopondo. Daar maakten zij kennis met leerlingen en docenten. Zij vertelden over hun schrijverschap, lazen voor uit eigen werk, en nodigden de kinderen uit om na te denken over taalgebruik. In de klas van Buckley duurde het wel even voordat de kinderen los kwamen. "De meester was er namelijk ook bij", vertelt ze. "Ik schrok een beetje van zijn optreden. Ik wist niet dat docenten in Suriname nog zo streng deden."

Het festival besteedde overigens niet alleen aandacht aan diversiteit in geschreven en gesproken taal. Zij hadden het ook over verscheidenheid in beeldende taal (zoals die voorkomt in visuele kunsten) en de taal van de emotie (zoals die wordt overgebracht in stemklank, lichaamshouding en andere fysieke expressies). De schrijvers constateerden onder meer dat kennis van een gesproken of geschreven taal niet altijd nodig is om een boodschap te ontvangen. Iemand kan veel begrijpen door te 'luisteren' naar emoties. De schrijvers ervoeren dit persoonlijk, toen Munye Oduber in een volle debatzaal met meest anderstaligen een gedicht (Grito) voordroeg in het Papiaments. De zaal viel stil. En na afloop kreeg Oduber van vele collega's te horen: "Ik begreep de tekst niet, maar de manier waarop je sprak vertelde me waarover het ging."

Festivalorganisatie

Het festival werd georganiseerd door het Surinaamse schrijversgilde S'77 (Schrijversgroep '77). Organisaties in en buiten Suriname ondersteunden het evenement. Zo zorgden de Aruba Heritage Foundation en de Biblioteca Nacional di Aruba voor de nominatie van Buckley en Oduber als deelneemsters aan het evenement. De vliegtickets van beide schrijfsters en hun verblijfskosten werden betaald door het Arubaanse cultuurfonds Unoca. Deze instantie gaf hen tevens materiaal mee, waaronder boeken, cd's met Arubaanse muziek en dvd's van het project Bon Nochi, Drumi Dushi. Lupita Gil, directeur van Unoca, geeft aan dat haar organisatie over deze sponsoring niet lang na hoefde te denken: "Olga Buckley en Munye Oduber hebben allebei veel ervaring, ze komen allebei uit het onderwijs en zijn beiden zeer actief gericht op jongeren. Ze zijn goed in staat om de door hen in Suriname opgedane kennis en ervaring over te dragen op anderen in Aruba. Vooral dat laatste, die stimulerende werking die uitgaat van zo'n literair evenement, is voor Unoca erg belangrijk." Voorts gaf ook de Bonaireaanse gedeputeerde van Cultuur aan zijn landgenote Munye Oduber een lading vlaggetjes en andere souvenirs mee, om uit te delen onder de schooljeugd in Suriname. Oduber en Buckley zijn genoemde organisaties zeer dankbaar voor hun bijdragen.

Wie meer wil lezen over Wan Tru Puwema, kan hiervoor onder meer terecht op de webblog Caraibisch Uitzicht van de Werkgroep Caraibische Letteren (Nederland). Daar staan verschillende verslagen. Foto's zijn te vinden op de Facebook-pagina van de Schrijversgroep '77. In mei 2011 verschijnt in Suriname bovendien een bundel met literair werk dat de deelnemers aan Wan Tru Puwema produceerden tijdens of na afloop van het festival.

De schrijvers maakten ook uitstapjes naar binnenlandse dorpen.

Munye Oduber

Van oorsprong Bonaireaanse, woont en werkt Munye Oduber (geboren in 1953) al vele jaren op Aruba. Ze schrijft proza, poëzie en podiumstukken. Van haar hand is bijvoorbeeld het kindertoneelstuk Con Dabaruida a bira Cacique. Daarnaast legt ze zich toe op mondelinge vertellingen, en treedt ze regelmatig met eigen poëzie op als voordrachtskunstenares. Voor haar werk werd Oduber meerdere malen onderscheiden, in Nederland, Bonaire en Aruba.

Deelnemers aan het festival

Olga Buckley (Aruba), Munye Oduber (Aruba/Bonaire), Roy Evers en Ini Statia (Curaçao), Clark Accord, Usha Marhe, Karin Amatmoekirm en Raj Mohan (Nederland), Els Beerten en Kaat Vrancken (België), Biere Jagdiespersad, Claudette de Bruin, Charles Chang, Arlette Codfried, Roue Hupsel, Ismene Krishnadath, Karin Lachmising, Tessa Leuwsha, Alphons Levens, Jeffrey Quartier, Rappa, Sombra, Carry-Ann Tjong Ayong, Marieke Visser en Dorus Vrede (Suriname), Tanya Chan-Sam, Florence Filton en Diana Ferrus (Zuid-Afrika).

Olga Buckley

Geboren op Aruba, in 1950, ontwikkelde Buckley zich op literair vlak als schrijfster van vooral poezie en kinderboeken. Ze heeft meerdere titels op haar naam staan, waaronder de populaire serie Bencho. Veel tijd spendeert de schrijfster ook aan het project Bon Nochi, Drumi Dushi, een leesstimuleringsproject voor kinderen van 4 tot 12 jaar. Onderdeel van het project zijn huisbezoeken waarin voorgelezen wordt, en een televisieprogramma.

LIFE & style

Quote

'Between two evils,
I always pick the one
I never tried before'

Mae West (Amerikaans actrice en sekssymbool, 1893-1980)

Het genot van wijn

Wijn bestellen buitenshuis

Wie houdt niet van een lekker flesje wijn als je uit eten gaat? Het is af en toe wel moeilijk om een keus te maken, vooral als u een uitgebreide wijnkaart ontvangt met wel meer dan 50 verschillende wijnen. En ook omgekeerd, soms kunnen wijnkaarten in restaurants kort en saai zijn. En dan nog de serveerster die zelf geen raad weet met wijnen.

Tekst: Licores Maduro

Het is dus wel belangrijk dat u zelf weet wat u wilt gaan drinken. In het buitenland krijgt u vaak advies van enthousiaste sommeliers die u perfect kunnen adviseren welke wijn het beste bij uw maaltijd zal passen. Maar helaas kunnen we daar op het eiland niet op rekenen. Gelukkig wordt het wel steeds beter. De wijnkaarten krijgen een steeds betere balans en het aanbod is veel interessanter aan het worden. De weg is nog lang, maar we komen er wel.

Maar waar moet u op letten? Natuurlijk moet u ten eerste weten wat u gaat eten. Neem lekker een glaasje Sauvignon Blanc terwijl u uw beslissing neemt over het eten (wie biedt dit nu hier aan op het eiland?). Een goede serveerster zou u gelijk een glaasje wijn moeten aanbieden terwijl u uw keuze maakt inzake het eten. Zo kunt u rustig de tijd nemen om een beslissing te nemen over wat voor wijn u bij het eten wilt. Denk aan de voorgaande weken, waarin wij het over de verschillende wijn- en spijscombinaties hebben gehad. Gaat u voor vis, kijk naar de bereiding en kies een passende wijn erbij. Wordt het vlees, zoek een wijn die het gerecht goed kan complementeren. Wees ook een beetje avontuurlijk, vergeet niet dat lichte rode wijnen perfect bij vis kunnen gaan.

Eenmaal een beslissing genomen wilt u er dan op letten dat u de juiste wijn krijgt. De serveerster moet de fles tonen zodat u kunt controleren of het de juiste wijn is, let op wijnhuis, druifsoort, streek, jaargang en conditie van de fles. Als u de fles goedkeurt, wordt de fles voor u geopend, u dient dan de wijn te proeven. Let op het volgende:

- hoe ziet de wijn er uit in het glas? Is hij helder?
- Reuk, ruikt hij fris? Zijn er geen onaangename geuren zoals kurk, sherry, oxidatie.
- Proef de wijn, is alles in balans? Is de wijn fris en fruitig?

Het komt erop neer dat de wijn lekker moet smaken, vooral bij jonge wijnen. De wijn moet fris en levendig zijn en niet flauw en met onaangename smaken. Oudere wijnen hebben vaak andere geuren en smaken waarbij het fruit niet meer zo intens is als voorheen, de wijn ontwikkelt tertiaire aroma's en smaken die meer neigen naar tabaksdozen en bosgeuren.

Als u eenmaal de wijn hebt goedgekeurd wordt uw wijn geserveerd. Een tip, het is op Curaçao best warm, een te warme wijn smaakt wrang en niet aangenaam. Zelfs voor rode wijnen zouden wij het u aanraden om ze in een wijncooler te zetten, maar dan met minder ijs dan voor witte wijn. Dit houdt uw wijn net een beetje fris zodat u er beter van kunt genieten. Laat niet veel wijn schenken in uw glas, hij wordt snel warm en dan heeft u er weer minder plezier van. Het gaat erom dat u van uw avond kunt genieten. Een fles wijn zorgt voor een extra fijne avond.

Veel plezier en tot volgende week!

Thuis

Curaçao Suriname

Tekst: Monique Casimiri

In het reisbureau, terwijl ik zit te wachten om een reis te boeken, raak ik in gesprek met een meneer die naast mij zit.
'Oh, je komt van Curaçao?'
'Ja, nou nee, eigenlijk van Bonaire.'
'Oh ja, dat ken ik wel. Is het nou altijd lekker weer in Suriname?'
'Eh, ja, het is altijd warm op Curaçao.'
'Ja, ja, dat zeg ik. En ga je nog vaak terug?'
'Niet zo vaak als ik zou willen, het is duur hé.'
'Hebben ze op Aruba ook de euro?'
'Nee, op Curaçao hebben ze nog guldens, het enige land in de wereld die nog guldens heeft.'
'De Surinaamse gulden dus, haha.'
'Nee meneer, de Curaçaose gulden.'
'Ja, dat bedoel ik, Aruba, Suriname, het is allemaal hetzelfde toch?'
'Nee meneer, dat ligt allemaal vrij ver uit elkaar. De afstand Curaçao - Suriname is bijna even ver als de afstand tussen Amsterdam en Rome.'
'Dat is dus goed te doen met de auto.'
'Met het vliegtuig meneer, je kan niet met de auto, je moet een oceaan over.'
'Oh, nou dat is ook wat. Ik ben trouwens ook wel eens in Suriname geweest.'
'Curaçao meneer, Curaçao, daar kwam ik vandaan. Ik ben nog nooit in Suriname geweest!'
'Nou vrouwtje, u hoeft niet boos te worden hoor, het is geen schande dat u nooit in Suriname bent geweest. Ik ben ook nog nooit in Rome geweest.'
'Lieve mevrouw van het reisbureau, mag ik voor deze meneer alstublieft een enkele reis naar Rome boeken en doe er maar een atlas bij.'

ANIMAL RIGHTS ARUBA
We Save We Care We Educate!
E-mail address: ara@setarnet.aw /
Website: www.animalrightsaruba.org
ARA hotline: 594-5393
Voor donaties:
RBBT Bank 30.62.767
ArubaBank 123 311 213

Trend

Zes modekleuren

LifestyleFashionTrend (dot-com) komt tot de conclusie dat er zes kleuren 'hot' zijn dit seizoen.

Oranje
Wij wisten al lang wat een vrolijke kleur het is, maar de rest van de wereld begint er ook achter te komen. Je moet wel een beetje op je teint letten als je deze kleur draagt. Oranje kan een lichte huid van 'wat bleekjes' veranderen in puur grauw.

Wit
Wit is nooit echt uit, maar dit jaar dragen we het bij voorkeur met zwarte (geometrische) accenten voor een levendiger effect. Diagonaal ziet het er overigens speelser, frisser uit dan horizontaal.

Olijfgroen
Ook deze kleur is niet nieuw, maar dit seizoen wordt het een iets donkerder variant. Voor mensen met een donkere huid is het oppassen geblazen dat je er niet saai, kleurloos uit komt te zien.

Paars
Een mooie donkere kleur die een outfit formeel maar toch niet saai maakt. Het schijnt dat het dragen van paars honger vermindert, woede in bedwang houdt en de stemming verbetert.

Koningsblauw
Ook wel 'marineblauw met hoge kleurintensiteit' of kobaltblauw genoemd. Elke huidskleur komt goed weg met deze altijd contrasterende kleur.

Roze
Terug van weggeweest: suikerzoet roze, zowel voor mannen als vrouwen.

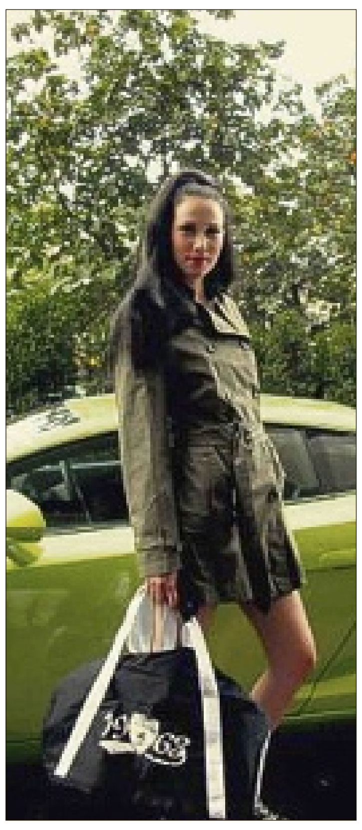

Hoe lichter de huid, hoe donkerder roze aangeraden wordt.
En vice versa.

Hebbeding

Plasma belt clip

Als je van gekkigheid niet meer weet wat je moet doen om op te vallen, is de plasma belt clip wellicht een aanrader.

Het plasmaschermpje reageert op muziek, dus je kunt bijvoorbeeld op de dansvloer de blits maken met een lichtshow op de maat van de muziek. Het apparaatje werkt ook op andere geluiden en op aanraking.

Afhankelijk van de sterkte en/of het volume van het signaal zal het schermpje woest tekeer gaan dan wel rustige golfbewegingen laten zien.

De clip is gemakkelijk te bevestigen op de broekriem, maar het is geen must hem daar te dragen. Je kunt hem ook op je hoed zetten of aan je borstzakje bevestigen. Of aan je haarband. Of je tas.

HELP! CliniClowns Steun CliniClowns
www.cliniclowns.an

‘Het beeld van Thomas’

Op de binnenplaats van het NAAM in Pietermaai bevindt zich een beeld, dat generaties lang tegen de gevel van het St. Thomascollege in Otrobanda was bevestigd. Het beeld stelt de belangrijkste patroonheilige van de katholieke scholen en onderwijsinstanties voor: Thomas van Aquino.

Tekst en foto’s: NAAM

Deze 13e-eeuwse dominicaner-monnik heeft door zijn geschrift, de Summa Theologiae, een belangrijke rol gespeeld in de wetenschappelijke bestudering van het katholieke geloof. In dit geschrift tracht hij de werkelijkheid met het geloof te verbinden, het zoeken naar de waarheid is de basis van zijn denken. De filosofie van de theologie - het zogenoemde Thomisme - wordt nog steeds op het groot-seminarium onderwezen.

Op een sokkel en onder een baldakijn sierde de heilige Thomas de zijgevel van het St. Thomascollege, een jongensschool in Otrobanda, die enkele jaren terug voorgoed de deuren sloot. De uit het huidige Italië afkomstige Thomas van Aquino, of Thomas Aquinas (1225-1274), die de belangrijkste kerkleraar van de katholieke kerk werd, stond model voor het beeld. Na de sluiting van de school lag het beeld op een pallet, op de grond in een open doorgang in de tuin van de voormalige school, waarin destijds het Instituto pa Formashon den Enfermeria (IFE), de verpleegkundigenopleiding nog voor korte tijd gehuisvest was.

Thomas van Aquino was de belangrijkste en invloedrijkste systematische denker op filosofisch en theologisch gebied uit de middeleeuwen. Hij kwam tijdens zijn studie in Napels in aanraking met de wijsgerige ideeën van Aristoteles. Tegen de zin van zijn familie trad de zoon van de graaf van Aquino in 1243 toe tot de orde der Dominicanen, mannelijke religieuzen van de orde van de predikbroeders. Hij studeerde onder meer in Keulen bij Albertus Magnus, met wie hij het studieprogramma van de orde opstelde. Wijsbegeerte nam daarin een belangrijke plaats in.

Zijn omvangrijke hoofdwerk, de Summa Theologiae, een totaaloverzicht van de katholieke leer, werd geschreven tussen 1266 en 1273 en gaat over God en de schepping, de weg van het redelijk schepsel naar God en over Christus, diens heilsmysteriën en de sacramenten. In 1274 ging Thomas op weg naar het Tweede Concilie van Lyon, waar hij de paus moest bijstaan als theologisch raadsman. Onderweg stierf hij op 7 maart in de cisterciënzerabdij van Fossanova.

In zijn vrij korte leven schreef de monnik een honderdtal werken, waaronder commentaren op Bijbelboeken en op werken van Aristoteles, alsmede wijsgerige en theologische onderzoekingen. Hij wordt vaak afgebeeld als dominicaan met boek en ganzenveer in de hand, met de zon, een ster of een edelsteen op de borst; als attributen figureren vaak kelk en monstrans, lelie en duif.

In 1323 werd Van Aquino heilig verklaard. Op 28 januari 1369 werd zijn lichaam naar Toulouse overgebracht en in 1567 verhief paus Pius V hem tot kerkleraar. Paus Leo XIII verhief in 1879 de leer van Sint Thomas, het Thomisme, tot de officiële filosofie van de rooms-katholieke kerk.

Van Aquino is de patroonheilige van tal van scholen en universiteiten.

Restaurateur Janneke Escher.

Het beeld van Sint Thomas in de huidige staat.

Het ooit zo prestigieuze St. Thomascollege, waar tegen de zijmuur, op een voetstuk en onder een baldakijn, het beeld van St. Thomas zichtbaar is.

Dat de heilige Thomas ook de patroon werd van het jongenscollege op Curaçao, was een gevolg van toeval, of van de voorzienigheid.

Het college is in 1888 opgericht door de priester F.E. Kieckens. Het verhaal wil dat de dominicaner frater Mauritius in 1886 in een heilige mis de naam van Van Aquino inviel, toen hij nadacht over het gebouw dat was bestemd om priesters op te leiden. Mauritius sprak hierover met frater Superior. De volgende dag las monseigneur Kieckens de mis in het moederhuis. Toen frater Superior hem vroeg welke patroon de school zou moeten krijgen, antwoordde ook hij: Thomas van Aquino.

Het sculptuur dat tot voor kort het St. Thomascollege sierde, bestaat uit drie losse delen, een voetstuk (53 x 30,5 centimeter), een baldakijn (44 x 53 cm) en het beeld zelf (1.40 x 59 cm). Samen wegen ze ruim honderd kilo. De conditie van het sculptuur van een onbekende ontwerper, dat waarschijnlijk dateert uit de vorige eeuw laat te wensen over. De linkervoet is iets naar voren geplaatst, de rechtervoet is niet zichtbaar. De rechterhand is verloren gegaan. Van het voetstuk en het baldakijn zijn stukken afgebroken. Het beeld zelf vertoont scheuren bij de romp.

Het beeld - 7/8 levensgroot (algemene maatvoering van beelden van kunstenaars aan de Rijksacademie in de negentiende eeuw) - is gemaakt in een harde gietsteen – ‘cement’ en heeft een aangegoten voetstuk met ijzeren armatuur. Het beeld stond oorspronkelijk op een muursokkel en onder een baldakijn, deze zaten met grote haken in de muur verankerd. Het beschadigde voetstuk is gedeeltelijk afgebroken, evenals twee van de vier afhangende ‘balusters’ van het baldakijn, de rechterhand van het beeld ontbreekt. De witte afwerklaag van het beeld is voor een groot deel afgeschilferd. De heilige Thomas is duidelijk herkenbaar aan zijn kleding, een ruim vallend habijt en hij heeft een boek in zijn linkerhand. Links onder het middel is een rozenkrans zichtbaar.

Hoewel de Dominicanen tot de bedelordes behoorden, hebben ze toch een rijke dracht gehad. Ze droegen een wit habijt, omgord met een rozenkrans. Deze rozenkrans was - volgens overlevering - persoonlijk door de Heilige Maagd Maria aan de stichter van de orde, de heilige Dominicus geschonken. Daaroverheen kwam een wit rechtvallend overkleed, een zwarte mouwloze mantel, die onder de kin werd vastgemaakt en tenslotte een zwarte schoudermantel met koorkap - de capuche. Bij intrede in het klooster en/of priesterwijding legt men de gelofte van armoede af. Als symbool van deze gelofte en toewijding aan God werden dominicaner monniken vroeger ‘kaal’ geschoren en kregen een grote tonsuur. Wat overbleef was een kransje haar rond het hoofd. Thomas heeft waarschijnlijk een weelderige krullenkop gehad, waarvan slechts een randje krullen is overgebleven. Al deze details zijn aan dit beeld te herkennen.

Links houdt hij de Bijbel voor de borst en in de rechterhand heeft hij waarschijnlijk een ganzenveer gehouden. Beide attributen staan symbool voor zijn werk als schrijver en kerkvader. Aangebracht op de gevel van een katholieke school vertegenwoordigt hij vooral de doelstelling van de school, opvoeding en onderwijs voor de katholieke jeugd.

Van het beeld is niet bekend wie de maker is. De beeldhouwer is zeker bekwaam geweest, hij verstond zijn vak. Het beeld staat in een klassieke ‘contrapost’, een geïdealiseerde houding, die door de Griekse beeldhouwer Polykleitos (5e eeuw BC) werd geïntroduceerd en sindsdien van grote invloed is geweest binnen de gehele Westerse beeldhouwkunst. Bij dit beeld is het rechterbeen het standbeen en het linker het spilbeen. Door de kleding heen is hier de linker iets opgetrokken knie te zien. Thomas heeft een licht gefronst voorhoofd en kijkt met een gepassioneerde hemelse blik, de kleding is goed uitgewerkt. De stijl is moeilijk te plaatsen en past in het realisme van de negentiende eeuw met een neogothische ondertoon.

Na het herstel van de kerkelijke hiërarchie in 1853 in Nederland, ontstond er een ware explosie van kerkbouw en katholieke opleidingen. Er was een grote behoefte aan kerkelijke/religieuze kunst. Een zeer bekend beeldhouwatelier, dat op grote schaal kerkbeelden in de neogothische stijl heeft gemaakt - vaak door anonieme beeldhouwers - was dat van Cuypers-Stolzenberg (1852-1947) te Roermond. Helaas zijn met de ‘ontkerking’ in Nederland na 1960 vele beelden verdwenen in containers - ook zijn de meeste scholen afgebroken of ontmanteld uit die tijd. Het is dus erg moeilijk een beeld uit deze periode precies te dateren en toe te schrijven. Bovendien hebben we hier te maken met een afgietsel. Het beeld kan op een ander tijdstip afgegoten zijn dan de oorspronkelijke datering ervan.

Het St. Thomascollege ondergaat nu een ware transformatie en zal als polikliniek in de toekomst onderdeel worden van het St. Elisabeth ziekenhuis. Het is daarom belangrijk een stukje geschiedenis uit het negentiende en de eerste helft van het twintigste eeuwse katholieke onderwijs te bewaren, waarin de geestelijken, met name de fraters van Tilburg, zo’n belangrijke bijdrage hebben geleverd.

Restaurateur Janneke Escher: “Ik hoop dat daarom het beeld, gerestaureerd - ik heb in februari (2011) alleen een deel van het voetstuk hersteld - weer op de oude plek kan worden teruggebracht, om deze herinnering levend te houden.”

Helaas vormde het beeld zo’n alledaags detail aan de gevel van het St. Thomascollege dat er nooit een goede detailfoto van is gemaakt. Zo weten we nu niet wat hij in de afgebroken rechterhand heeft gehouden. Mocht u een foto thuis hebben, laat dit het NAAM weten, telefoon (09)462.1933, fax (09) 462.1936 of e-mail: info@naam.an

Wat we weten van dit beeld hebben we te danken aan Jennifer Smit en Janneke Escher (restaurateur beeldhouwkunst). In opdracht van NAAM achterhaalden zij zoveel mogelijk informatie over het beeld. Het NAAM heeft een klein deel van de schoolinboedel van het St. Thomascollege kunnen redden en tot die inboedel behoort ook het beeld. Het is ongetwijfeld historisch interessant om met het aangetaste beeld een ‘aandenken’ aan het legendarische St. Thomascollege te hebben.

Eindredactie S. Hendrikse/I. Witteveen NAAM
Met dank aan Jennifer Smit en Janneke Escher
Reacties op en suggesties voor bijdragen aan ‘Het Nationaal Museum vormen we tezamen’ zijn van harte wel¬kom. U kunt het NAAM bereiken per telefoon (09)462.1933, per fax (09) 462.1936 of per e-mail: info@naam.an Deze bijdrage is ook te lezen op onze website: www.naam.an

National Archaeological Anthropological Memory Management (NAAM)

Leesvoer

25e Gouden Strop

Elf boeken dingen voorlopig mee naar de Gouden Strop 2011, zo werd op 30 maart bekend. De Gouden Strop is een Nederlandse prijs voor misdaadromans. De jury - onder leiding van Inge Ipenburg - stelt uit deze longlist een shortlist samen en de winnaar wordt vervolgens op 31 mei bekendgemaakt.

Op initiatief van auteur Tomas Ross kwamen in 1986 dertien Nederlandse misdaadauteurs bijeen in een café onder de Westertoren. Samen richtten ze het Genootschap van Nederlandstalige Misdaadauteurs op. Het doel van de stichting was om het genre spanning te promoten. Volgens Ross was er geen betere manier om de Nederlandstalige misdaadroman te promoten dan de beste roman van het jaar te belonen met een prijs.

De prijs is vernoemd naar het boek ‘De Gouden Strop’ van Joop van den Broek, de veelgeprezen aartsvader van de Nederlandse thriller. Tomas Ross sprokkelde bij allerlei uitgevers het prijsbedrag van 10.000 gulden bij elkaar. Aan dit bedrag voegde Joop van den Broek uit eigen zak het symbolische bedrag van één gulden toe, waardoor de eerste winnaar van De Gouden Strop de destijds hoogste literaire prijs in dit taalgebied ontving: 10.001 gulden.

De longlist voor 2011 is samengesteld uit 111 inzendingen en bestaat uit de volgende titels:

Gauke Andriesse, De handen van Kalman Teller (Uitgeverij Atlas)
Peter Buwalda, Bonita Avenue (Uitgeverij De Bezige Bij)
Lieneke Dijkzeul, Verloren zoon (Uitgeverij Anthos)
Jessica Durlacher, De held (Uitgeverij De Bezige Bij)
Lupko Ellen, Herenboer (Uitgeverij Passage)
Tess Franke, Maskerade (Uitgeverij Anthos)
Linda Jansma, Caleidoscoop (Uitgeverij Verbum Crime)
Kisling/Verhuyck, De duim van Alva (Uitgeverij De Arbeiderspers)
Siska Mulder, Na Delphine (Uitgeverij Boekerij)
Felix Thijssen, Lydia (Uitgeverij Sijthoff)
Jacob Vis, De imker (Uitgeverij Ellessy Crime)

Ars Poëtica

Curaçao

Charles Corsen

Kraterige rotsenblok,
schuur mijn lichaam open,
laat mijn vurig schilders-bloed
je verlangen dopen.
Kerf maar wonden in mijn handen,
bijt in mij met cactus-tanden,
maar als ik later slapen moet,
dek me toe met je steen’ge rok.

Ik ben geboren voor de dood;
mijn makkers zijn van was;
ik heb gesnakt naar een dolkstoot,
in mijn starend oog van glas.

Op de drempel
van de nieuwe put
zat niemand;
tot een hand
door donkre doornen beschut
hem een stempel
brandde op zijn wang.

CARIB publishing

Het tweede bed
De auteurs onderzoeken de algemene beeldvorming van de sociale werkelijkheid van de Curaçaose man; heeft hij inderdaad regelmatig naast zijn vrouw of vriendin een tweede of derde vrouw, of is dit een mythe?

Einstein en de kunst van managen zonder macht
Een lees- en werkboek over leiderschap en management, dat uitnodigt mee te zoeken naar de nieuwe rol van de leider. Kan op een stimulerende manier leiding gegeven worden, zonder machtsmiddelen toe te passen?

Kindermishandeling: signaleren en handelen
Dit boek biedt een houvast aan mensen die werken met kinderen en kindermishandeling vermoeden. De signalen van kindermishandeling komen uitgebreid aan bod, inclusief een stappenplan hoe men kan handelen.

Verkrijgbaar bij de boekhandel
of via email: Office@Caribpublishing.com

Wereldgezondheidsdag

‘Strijd tegen resistentie te laat’

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) bindt de strijd aan tegen de snelle uitbreiding van virussen, bacteriën en parasieten die bestand zijn tegen courante geneesmiddelen. Onderzoekers vrezen dat het offensief te laat komt.

Wereldgezondheidsdag (7 april) stond dit jaar in het teken van de onrustbarende toename van resistentie tegen geneesmiddelen als antibiotica, virusremmers en malariamiddelen. Behandelingen die tien jaar geleden nog doeltreffend waren, helpen nu in steeds meer landen niet meer.

De resistentie bij allerlei schadelijke micro-organismen is een gevolg van ‘misbruik’ van de geneesmiddelen die dergelijke organismen moeten bestrijden, zegt de WHO. Artsen en geneesmiddelenfabrikanten hebben de flexibiliteit van ziektekiemen lange tijd zwaar onderschat. Bovendien blijken microben steeds sneller bestand te raken tegen nieuwe behandelingen.

Tuberculose
Volgens de WHO zijn tegenwoordig per jaar al 440.000 gevallen van tuberculosebesmetting bekend die niet behandeld kunnen worden met de bestaande geneesmiddelen tegen die ziekte. Tot hiertoe do-ken er al in 64 landen dergelijke patiënten op. Het verschijnsel eist elk jaar 150.000 slachtoffers.

Nog groter zijn de problemen met aidsremmers. Sinds de markten in Afrika en Azië het voorbije decennium overspoeld werden met goedkope aidsremmers die vaak internationaal niet erkend zijn en niet goed worden gebruikt, blijken steeds meer patiënten niet meer te reageren op de traditionele behandelingen. “Meer dan 6 procent van alle HIV-dragers in de wereld heeft te kampen met resistente varianten van het virus”, zegt Pilar Ramón-Pardo van de Pan-Amerikaanse Gezondheidsorganisatie. “Dat maakt de behandeling nog veel duurder.”

Einde van de antibiotica
Nieuwe geneesmiddelen ontwikkelen is roeien tegen de stroom op. Bijna alle grote geneesmiddelenproducenten hebben vorig jaar hun onderzoek naar nieuwe antibiotica opgeschort, zegt Stuart Levy, een docent moleculaire biologie en microbiologie aan de Amerikaanse Tufts Universiteit.

Volgens Stephen Buhner, de auteur van meer dan vijftien boeken over natuurgeneeskunde, zullen de laatste nieuwe antibiotica die nu nog worden ontwikkeld en getest, in 2012 op de markt komen. “Binnen tien jaar zullen bacteriën zo goed zijn in het omgaan met antibiotica dat ze er niet meer mee kunnen worden behandeld”, zegt Buhner, die een uitgebreide studie heeft gemaakt van bestaande onderzoeken rond resistentie. “We verliezen onze laatste verdedigingsgordel van geneesmiddelen”, zegt ook Brad Spellberg, een docent medicijnen aan de Universiteit van Californië in Los Angeles.

Alternatieve geneeskunde
De reactie laat niet op zich wachten. “Verscheidene landen in Zuid-Amerika, Azië, Afrika en delen van Oost-Europa beginnen nu klassieke geneesmiddelen af te zweren in de eerstelijnszorg”, zegt Buhner. De wetenschappelijke argumenten tegen antibiotica zijn onweerlegbaar, misschien verklaart dat waarom de WHO nu ook actief wordt.”

In haar grootschalige mediacampagne wijt de WHO het probleem van de resistentie onder meer aan ondoordacht gebruik van antibiotica, bijvoorbeeld in de veeteelt, aan slechte behandelingsplannen, ontoereikend toezicht en een gebrek aan inspanningen om patiënten te betrekken bij de keuze van geneesmiddelen.

Maar Buhner betreurt het dat de WHO nauwelijks melding maakt van de alternatieven die de natuurgeneeskunde biedt. Volgens hem worden er onder meer grote vorderingen gemaakt bij het ontwikkelen van malariageneesmiddelen op basis van traditionele kruidenrecepten. Ook voor antibiotica bestaan plantaardige alternatieven.

Spotlight op dieren

Myiasis

Myiasis is de term voor de aantasting van mensen en dieren door de larven van vliegen. Deze larven leven van dode of levende weefsels van de gastheer.

Tekst: Margot Hack

De vliegen die hier verantwoordelijk voor zijn, zijn in drie groepen in te delen:
- specifieke
- semi-specifieke
- toevallige

De eerste groep omvat alle vliegen waarvan de larven weefsel nodig hebben om te overleven.

De tweede groep bestaat uit soorten die hun eieren leggen in rottend vlees of groente en soms op gewonde of zieke weefsels.

De derde groep wordt gevormd door de vliegen die meestal hun eieren leggen op ontlasting of rottend organisch materiaal en soms op levensmiddelen. Tot deze groep behoort ook de gewone huisvlieg.

Dieren die slachtoffer worden van vliegenlarven zijn dieren met wonden, of dieren met natte plekken. Bij natte plekken kunt u denken aan puppies met parvo-diarree, waarbij hun achterkantje constant nat is omdat de diarree er uitloopt, zonder dat de pup hier wat aan kan doen. Ook dieren die aangereden zijn en daardoor zich slecht kunnen verplaatsen, kunnen wonden hebben die vliegen aantrekken.

Bekend zijn onder meer konijntjes met diarree waarbij door de wollige vacht er geen goede controle is op de hygiëne. Wanneer deze dieren op tijd gevonden worden is het probleem op te lossen. De larven moeten worden verwijderd en de dieren moeten behandeld worden voor wondinfectie.
Dieren waarbij de wond aan de kop of oren zit, hebben een groter risico, want de larven kunnen doortrekken naar de hersenen en daar hersenvliesontsteking geven. Dit is moeilijker te behandelen en daarnaast is het moeilijker om de larven goed te verwijderen.

Een vlieg die goed in de gaten gehouden moet worden is de schroefwormvlieg. Deze vlieg heeft oranje ogen en komt hier normaal gesproken niet voor. Helaas zijn er de afgelopen tijd wat gevallen bekend geraakt op Aruba, dus het is belangrijk om ook hier alert te zijn. Deze vlieg heeft namelijk larven die graag levend (gezond) weefsel eten. Dit is een groot risico voor runderen en geiten, maar ook voor huisdieren met wonden of mensen met wonden en die slecht ter been zijn. De larven graven zich diep in in het weefsel en kunnen stekende pijn en jeuk veroorzaken. Dit geeft lokale weefselvernietiging waardoor giftige producten vrijkomen die uiteindelijk tot de dood kunnen leiden. De vlieg legt 250 tot 500 eitjes in wonden of navels van pasgeborenen. De larven zullen de komende 3 tot 7 dagen veel schade aanrichten voordat ze als pop op de grond vallen. Na weer 7 dagen zal de vlieg uit de pop te voorschijn komen en binnen 5 dagen is ze vruchtbaar. Deze vlieg (en larve) is aangifteplichtig en besmetting hiermee valt te voorkomen door hygiënisch te werken. Houd wonden goed schoon en pasgeborenen goed in de gaten.

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

DIEREN BESCHERMING curaçao
Gaat u op vakantie ?
Zorg dat uw huisdier goed verzorgd achterblijft

“Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!”

Dierenartsenpraktijken Vredenberg,
Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Gehuil; 4. terrein om te spelen; 10. op welke wijze; 11. steensoort; 12. vlammen; 14. voormalig Ceylon; 17. afgemat; 18. groot water; 19. scheepsherstelplaats; 20. volksoverlevering; 22. brander; 24. middenrifskramp; 26. golfterm; 27. tweevoud; 30. bedaard (muz.); 32. handtekening; 33. ergernis; 34. projectieplaatje; 35. buidel; 36. plomp; 38. beroemdheid; 39. deel van een boom; 41. jong dier; 42. bijenproduct; 44. guur; 47. dief; 48. sportterm (Eng.); 49. landtong; 50. golfclub; 51. deel van het been.

VERTICAAL:
1. Deining van de zee; 2. stad in China; 3. evenzo; 4. noodsignaal; 5. oude naam van Iran; 6. persoonlijk vnw. (Fr.); 7. bijbelse figuur; 8. luchtstroming; 9. Aziatisch land; 13. kloosterlinge; 15. een beetje; 16. buidelbeer; 21. karakteristiek; 22. taai; 23. harnas; 25. jaloezie; 27. aanwijzend vnw.; 28. dragee; 29. aanbieden; 31. wending; 34. spel met 28 stenen; 36. withandgibbon; 37. kledingstuk; 39. takje; 40. paard; 41. Europese taal; 43. pleisterkalk; 45. slaperig; 46. dwaas.

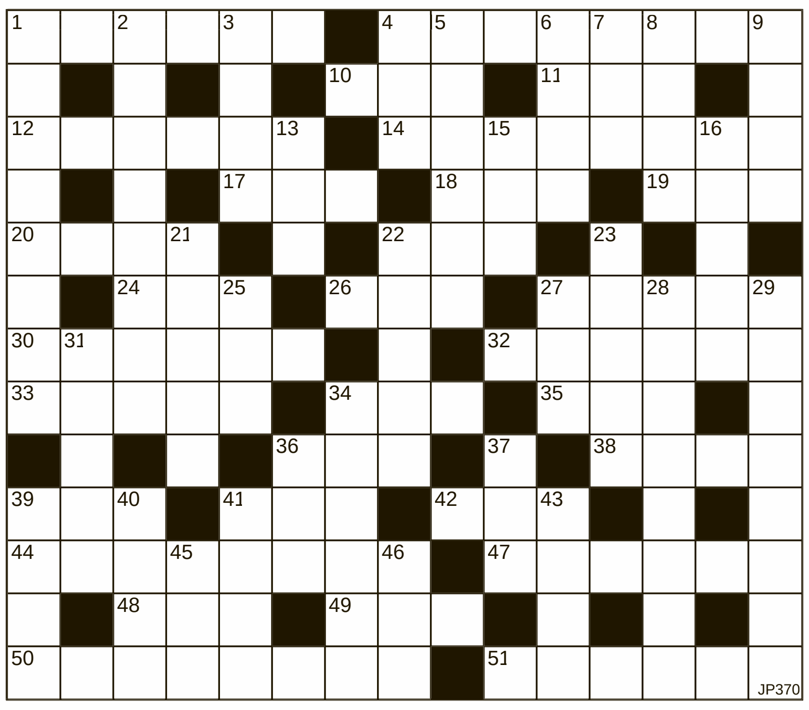

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

W.L.M. v.d. Brug	Danceney Domacasse
Torricellistraat 19	Kaya Sayet 26
Aruba	Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

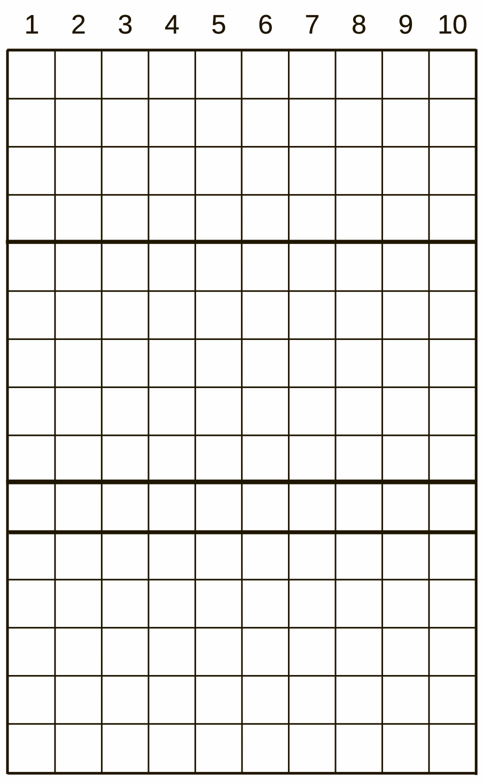

1. Denkvermogen - al - op een andere plaats;
2. luizenei - jaargetijde - zekere afmeting;
3. destijds - ijverig - geborduurde rand;
4. gentleman - diefjesmaat - klaar;
5. maaltand - wintersport - indiscreet;
6. zoom - gissen - epiloog;
7. bloedvat - woonplaats - ballerino;
8. ontkenning - soort - hier of daar;
9. zangstuk - allerlei - mededinger;
10. lusthof - naar omlaag - filosoof.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

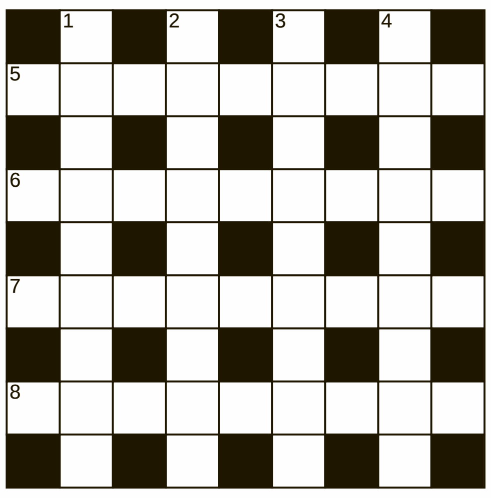

HORIZONTAAL:
5. Uitroep in goed Italiaans (5); Frase gevuld met lust (6).
6. Tegenlicht van de sterren (7); Belgisch - Nederlandse plaats (5).
7. Is er reden om iemand erin te boren? (5); Omwentelingssnelheid (8).
8. Geluid van jongen (6); Strafrechtelijk de sigaar (6).

VERTICAAL:
1. Het tweede paard is niet taai (4); Vleeskleur? (8).
2. Het restant is verleden tijd (4); Gestoord aan stukken gegaan (8).
3. Neem een zijweg als je niet vrij bent! (5); Hellend fiasco (6).
4. Tonen om te provoceren (6); Naaste verwarring in een college (6).

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

M	S	A	I	N	E	N	N	E	L	L	E	W
E	E	U	D	D	D	N	E	T	A	R	A	K
E	I	I	O	V	E	I	E	D	G	K	H	X
L	D	C	S	K	I	L	E	N	N	C	E	U
D	H	N	K	J	R	E	I	H	S	I	E	A
G	O	E	E	E	E	T	S	I	D	J	B	E
E	B	R	T	T	E	S	T	P	K	U	E	D
R	G	S	S	M	T	S	S	E	R	X	O	R
E	K	I	G	M	A	E	O	C	E	IJ	T	O
C	R	O	T	L	A	R	L	C	H	R	S	B
H	O	W	E	O	B	C	U	P	E	O	E	G
T	V	B	R	M	P	T	H	T	O	K	O	E
E	A	F	Y	S	I	C	A	I	E	N	K	L
L	L	G	R	E	G	A	L	S	N	I	O	I
IJ	S	V	A	S	T	G	R	IJ	P	E	N	K
K	G	N	I	M	R	E	H	C	S	E	B	T

Adviesprijs
Bekken
Bescherming
Binden
Bordeaux
Dorsmachine
Edoch
Elastisch
Executie
Fysica
Gelikt
Gerechtelijk
Gymbroekje
Karate
Koest
Label
Leem
Meisjesschool
Nenia
Onoplettend
Oogmeting
Oudheid
Potig
Slager
Slavork
Sterlet
Teint
Vastgrijpen
Wellen

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

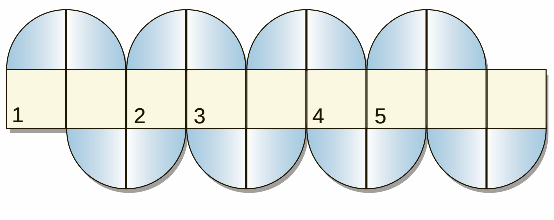

1. Verbinding; 2. geliefde van Zeus; 3. in het openbaar; 4. grondstof voor kinine; 5. misslag bij golf.

© Puzzelland/110409

SUDOKU

		4		7	9		2	
	7	6	5	3				
		8				9		
	4				5	6		7
8			3	6		1		
	2	3				4		
		1	4				8	3
4	8	2						1
					8	7		9

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

1	9	5	8	7	4	6	2	3
6	7	4	3	2	9	5	8	1
3	2	8	6	1	5	4	7	9
2	8	7	5	4	1	9	3	6
9	5	1	2	6	3	7	4	8
4	3	6	7	9	8	2	1	5
8	6	2	9	3	7	1	5	4
7	1	3	4	5	6	8	9	2
5	4	9	1	8	2	3	6	7

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Aha; 4. nageven; 10. kou; 13. iers; 15. inleg; 16. gobi; 17. klets; 19. oil; 20. pleit; 21. saone; 23. odeon; 25. de; 27. apo; 29. ere; 30. la; 31. orel; 33. karaf; 34. dras; 36. en; 37. ob; 38. in; 39. eb; 40. liga; 42. aspic; 43. suez; 45. as; 46. val; 48. iep; 50. lij; 51. welke; 53. steeg; 55. hoera; 57. rep; 59. llano; 61. eens; 62. dinar; 64. trog; 65. nis; 66. voetrem; 67. fee. VERTICAAL: 1. Aikido; 2. hel; 3. ares; 5. ai; 6. gnoe; 7. eli; 8. velo; 9. eg; 10. koen; 11. obi; 12. uitwas; 14. staal; 16. gloed; 18. sop; 20. per; 22. nokbalk; 24. deficit; 26. ereis; 28. crepe; 30. label; 32. eng; 35. reu; 40. lachen; 41. avers; 43. spelt; 44. zijloge; 47. ala; 49. eel; 51. wens; 52. erie; 53. spar; 54. garf; 56. oei; 58. ent; 60. noe; 62. do; 63. re. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Bedrijfnat; 6. bijholteer; 7. spelenzen; 8. invalikas. Verticaal: 1. Gelijkpunt; 2. trioolrat; 3. afstandin; 4. zadeleman. Anagram: deel-elfde-Defile; deen-lende-Onedel; loet-stoel-Closet; nero-rhone-Honger; reet-trede-Tender; neer-renet-Entree; eren-irene-Reunie; nest-etsen-Tevens; jong-gonje-Jongen; geer-serge-Ergens. Gevraagd woord: DOCHTERTJE. Woordzoeker: ONBESMET
Puzzelslang: 1. Vlieger; 2. raab; 3. bewoner; 4. ring; 5. gelegen. Het sleutelwoord was: VERBORGEN.

‘Arme sufferd’

Tekst: Hans Vaders Foto’s: Archief

‘Life is too short to eat bad foods’, merkte een verstokte Bourgondiër eens op in een van zijn gastronomische overpeinzingen en je moet beslist niet ‘the way of the dodo’ gaan, zoals een Engelse uitdrukking benadrukt. Arme dodo, arme Raphus cucullatus. Dat heeft deze 1 meter lange goed in het vlees zittende logge loopvogel van twintig kilogram in zijn eigen ‘huis’ geweten. Want was er in dat jaar 1598 maar geen orkaan geweest die vijf schepen van de Verenigde Oostindische Compagnie op weg naar Batavia op drift zette en volledig uit hun koers blies, dan had de smakelijke superkip met zijn kromme papegaaiensnavel en listige kraaloogjes wellicht nog een kans gehad. De dodo, de sul dus, zo doopten de Portugezen het tot dusverre onbekende gevogelte dat er volgens hen nu niet bepaald intelligent uitzag.
De Hollanders noemden het van oorsprong vulkanische eiland Mauritius naar stadhouder prins Maurits, de zoon van Willem van Oranje, beseften niet dat het vanaf de tiende eeuw reeds door Arabische ‘handelaren’ Dina Harobi werd genoemd en bouwden er een nederzetting, het tegenwoordige Port Louis. En zo rond 1681, het kan ook al veel eerder zijn geweest, viel er geen ene endemische dodo, die tot dusverre zonder enige natuurlijke vijand op het eiland verbleef meer op het orkaangevoelige eiland te bekennen. Op is op, eten of gegeten worden was blijkbaar het credo en van bedreigde diersoorten had in die tijd nog nooit iemand gehoord.

Gebunkerd moest er dus wel worden al schafte de pot slechts het vlees van deze ‘walgvogel’ zoals de Hollanders het dier noemden, ‘slecht’ vlees en des te taaier naarmate het meer gekookt werd en natuurlijk diende die maaltijd ook weggespoeld te worden. Vandaar dat de dorstige eerste kolonisten en scheepspassanten in de eerste helft van de zeventiende eeuw het suikerriet introduceerden dat voornamelijk werd gebruikt voor de bereiding van arak, een voorloper van rum, de drank waar het eiland nu nog steeds met vijf sterren om bekend staat. Ik vermoed dat de eerste originele Hollandse snèk niet in Otrobanda heeft gestaan maar op Mauritius.

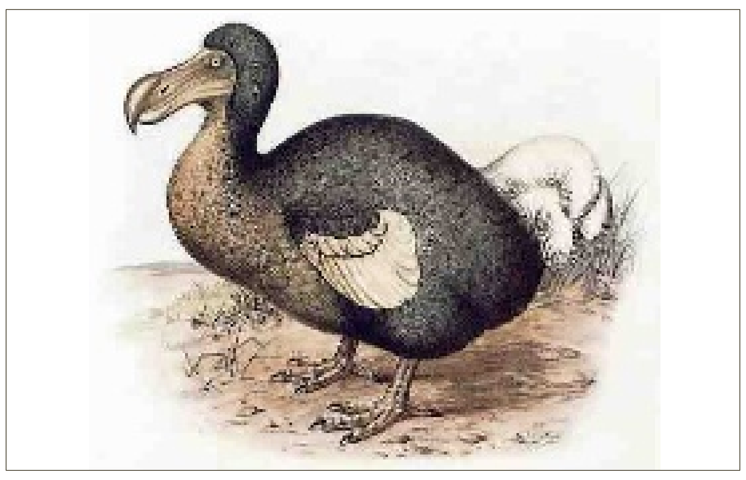

Leegloperij, drank, zout, specerijen en opiumhandel, dat bracht de calvinistische zeevaarders uit de lage landen naar alle uithoeken van de wereld, maar enige culinaire en culturele erfenis was ‘terra incognita’. Het waren nu eenmaal geen vrome missionarissen maar voor een deel in een Amsterdamse of Vlissingse havenkroeg geronseld tuig van de richel dat pas aan boord van het schip uit hun roes ontwaakte op weg naar de Gordel van Smaragd. De zuurkool met spek, de gepekelde haring, de raasdonders en de boerenkool met worst werden niet gedeeld met anderen. Stel je voor! En een dodo smaakt ook wel lekker wanneer je echt honger hebt. De afgelopen decennia werd de non-existence van de eenkennige kooplieden daarom ook slechts gehonoreerd in de naamgeving van de voortrazende orkaan ‘Hollanda’ die het eiland in 1994 teisterde, in 2002 gevolgd door ‘Dina’ die de brute Arabische slavenjagers ‘eerde’.

Het bleef nog lange tijd stil rond dit eiland in de Indische Oceaan ten oosten van Madagascar. Tot enkele Franse planters begin achttiende eeuw naar hun ‘Isle de France’ in de tropen verkasten en zowel een stempel drukten op de voertaal als hun exquise eetgewoonten meebrachten. Daube, civet de lièvre en coq au vin verschenen ter tafel.

In 1847, inmiddels onder Engels bewind en dus ‘s morgens een eetregime van bacon met eieren, gaf Mauritius twee postzegels uit, de zogenoemde ‘Red Penny’ en ‘Blue Two Pence’, momenteel de meest gewilde en duurste stukjes papier ter wereld. De Franse invloed bleef echter, de ‘savoir vivre’, die in latere jaren werd gecombineerd met meer exotische ingrediënten die aan de opgediende gerechten een unieke smaak, een streling voor tong en gehemelte, geeft.

Zoals dit overal elders het geval was toont de geschiedenis van Mauritius een tijdelijk komen en gaan, eerst vooral een gaan en daarna een definitief komen aan, van diverse bevolkingsgroepen ieder met hun eigen cultuur en daarbij behorende specifieke eetgewoonten.

Kenners van de keuken van Mauritius hebben het in dit kader over een samensmelting van culinaire tradities uit Frankrijk, Afrika, India en China waarbij inwoners van deze laatste twee landen vooral in de negentiende eeuw als contractarbeiders naar het eiland kwamen om er te werken op de suikerrietplantages maar hun ‘roots’ beslist niet vergaten. Dit alles gecombineerd met bijvoorbeeld lokaal fruit, groenten, uien, knoflook en diverse chili’s levert het huidige palet op van de keuken van Mauritius met een variëteit aan smaak en aroma.

Voor Mauritius moet de reiziger een lange tocht ondernemen en het is in de vroege namiddag daarom ook maar goed om eindelijk de landing in te zetten op de Sir Seewoosagur Ramgoolam International Airport vernoemd naar de vader des vaderlands.

Wijnkenner Jorge en ik zijn blij dat we er uiteindelijk zijn en duiken meteen een kilometerslange file richting hoofdstad Port Louis met haar 150.000 inwoners in. Wat wil je met slechts een doorgaande weg. De taxi zet ons af in de drukke Sir Seewoosagur Ramgoolanstraat, op loopafstand van Kadafi Square. Daar zijn de meeste eetgelegenheden te vinden. Jorge bestelt in het gezellige restaurant uiteraard meteen een civet de lièvre, konijn bereid met rode wijn, cognac, uien, knoflook, veel specerijen en kruiden, paddenstoelen en reepjes bacon. Maar er volgen nog meer dagen van genot voor de gourmand. Vandaar dat ik het in eerste instantie maar houd bij de zogenoemde ‘miljonairssalade’ op basis van oesters, garnalen, krab en Rosenbergi-steurgarnaal opgediend in een rode saus en palmhart.
Welke wijn erbij? Vraag het maar aan Jorge.

KOOK MEE MET MAY

Creoolse tonijnfilets

4 witte zoete aardappelen, geschild en in plakken gesneden
3 eetlepels gewone olijfolie of arachide-olie
2 uien, geschild en klein gesneden
1 promèntè, zaadjes verwijderd, heel fijn gesneden
4 eetlepels tomatenpuree
rasp van 1 citroen
1/2 cup droge witte wijn
6 verse witte tonijnfilets
1 klein bosje verse cilantro, blaadjes fijn gehakt
zout en vers gemalen zwarte peper

De oven tot 300 graden Fahrenheit voorverwarmen.
Een ovenplaat met aluminiumfolie bedekken, de plakken zoete aardappelen erop arrangeren met zout en peper, met 1 eetlepel olie besprenkelen en 1 uur in de voorverwarmde oven bakken.
In een koekenpan 2 eetlepels olie verhitten en de ui en promèntè zachtjes bakken. De tomatenpuree, de citroenrasp en de wijn toevoegen. Goed mengen en 10 minuten zachtjes koken.
De tonijnfilets met wat zout en peper toevoegen en 15 minuten zachtjes laten pruttelen.
De zoete aardappelen op een schaal leggen, de tonijnfilets er op arrangeren en de saus erover schenken. Met cilantro blaadjes garneren.
Voor 4 à 6 personen.

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Miguel Torres Sangre de Torro Tempranillo

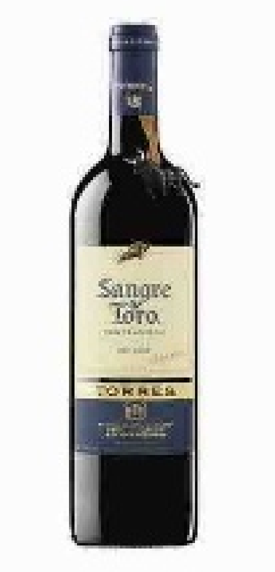

Druifsoort:	**Tempranillo**
Streek:	**Catalonië, Spanje**
Kleur:	**Diep robijnrood**
Geur:	**Kersen, frambozen en kruiderij**
Smaak:	**Fris en licht met de smaak van vers rood fruit en een vleugje kruiderij**

Af en toe gaat het bij wijn- en spijscombinaties om durf en experiment, gewoon om de spanning erin te houden. Nu is het wel zo, dat bij gerechten met een saus waarin tomaat zit, beter een lichte rode wijn gaat. Toch kiezen we voor deze week een wijn met iets meer pit dan een lichte Pinot Noir, die meestal de voorkeur krijgt bij visgerechten. Wie kent Miguel Torres niet, het beroemdste wijnhuis van Spanje dat al eeuwen een familiebedrijf is.
Behalve het feit dat ze prachtige wijnen maken, is het ook zo dat ze de laatste jaren heel veel op het milieu letten. Dit jaar wonnen zij de ‘Lifetime Achievement Award’ van de ‘Drinks Business Company’ in London voor hun engagement met het milieu. De tempranillo is de belangrijkste blauwe druif in Spanje. De meeste en ook de belangrijkste rode wijnen worden allemaal van deze druif gemaakt.
Afhankelijk van de streek kan van deze druif lichte jonge wijn tot volle wijn met veel temperament worden gemaakt. De Sangre de Toro Tempranillo is een wat lichter voorbeeld. Het is een jonge wijn met veel fruitige expressie die gecomplementeerd wordt met een vleugje kruiderij. Hij zal een interessante combinatie vormen met het gerecht van de week.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro en uw favoriete supermarkt

ÑAPA Business

9 april 2011

Duurzaamheid

Armoede, rijkdom voor ontwikkeling (1)

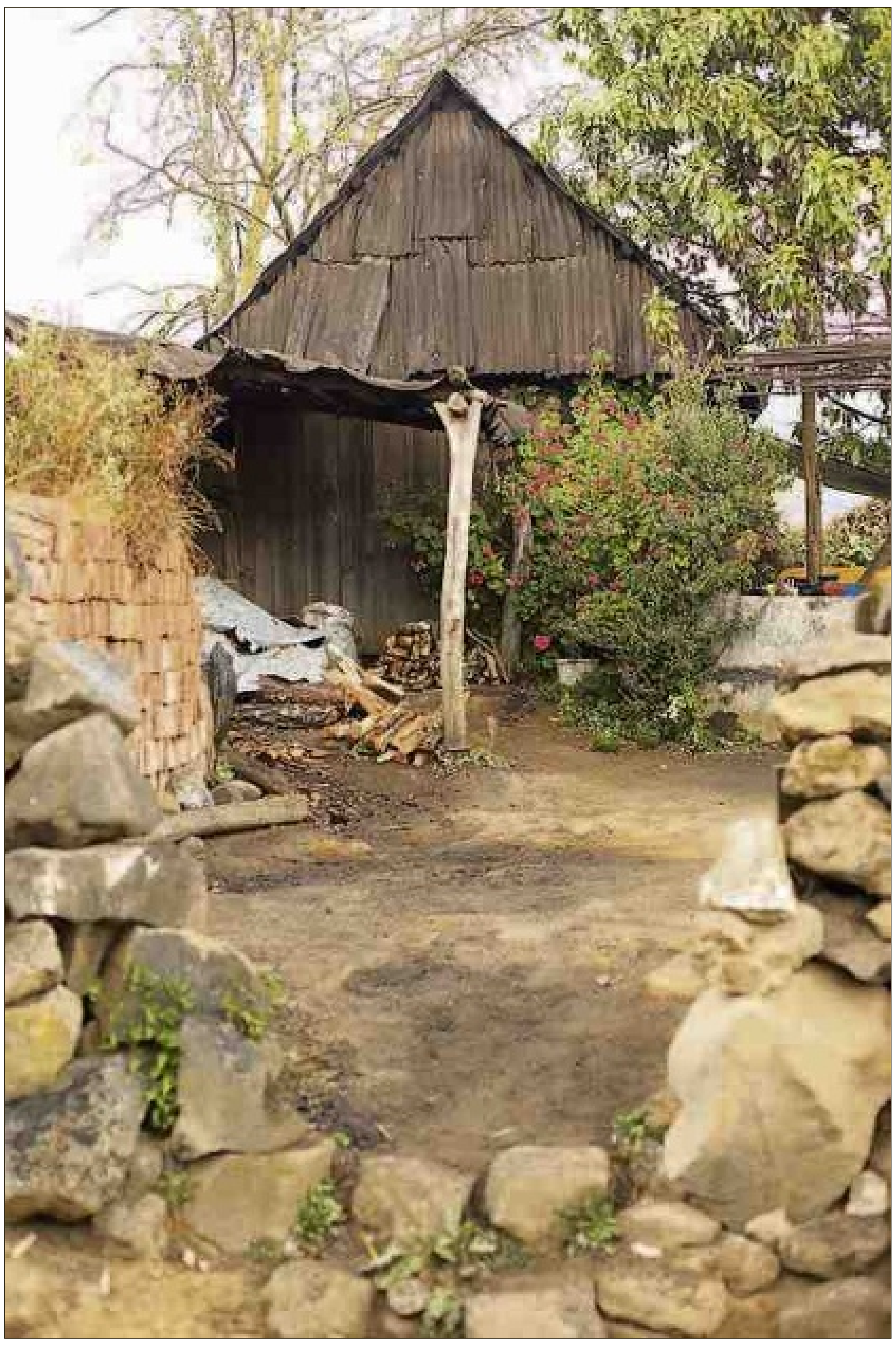

Onlangs is het eerste Millennium Development Goals-rapport voor Curaçao gepresenteerd. Wat daarin direct opvalt is de grote groep mensen die onder de armoedegrens leeft. Twee van de drie Curaçaose huishoudens moet het doen met een inkomen van minder dan 2195 gulden per maand. Ook blijkt uit het rapport dat het levensonderhoud op Curaçao duur is en voortdurend aan stijging onderhevig, terwijl de lonen niet evenredig toenemen.

Tekst: Aroena Lakhi

Een ander beeld dat het rapport schetst is dat vrouwen zich in een schrijnende positie bevinden, omdat zij vaak alleen een gezin runnen. Voor een minimumloon of minder moeten zij het hele huishouden en de zorg voor de kinderen in hun eentje op zich nemen.

Ook is er een duidelijke kloof te zien tussen arm en rijk op het eiland. Dit blijkt uit het gegeven dat Curaçao een gemiddeld hoog inkomen per hoofd van de bevolking heeft, terwijl tweederde van de bevolking onder de armoedegrens leeft. Dat houdt in dat een grote groep mensen heel weinig en een kleine groep veel geld te spenderen heeft. Dit zijn feiten die het armoedevraagstuk op het eiland illustreren. Dat vraagt om een gedegen aanpak.

Dit is een inleidend artikel van een serie waarin wordt ingegaan op dit armoedevraagstuk. In deze inleiding wordt de achtergrond gegeven van duurzame ontwikkeling in relatie tot dit thema aan de hand van de theorie over de vier M's en P's.

Vier M's en P's
Wat is het effect van het armoedevraagstuk op duurzame ontwikkeling van ons land en waarom is het van belang dit aan te pakken? Aan de hand van twee benaderingen van duurzame ontwikkeling worden bovengenoemde vragen beantwoord. Enerzijds gaat het om de theorie over de vier M's, de niveaus die het proces van duurzame ontwikkeling beschrijven (zie vorige serie: Duurzame ontwikkeling: Praktische levenswijze?) te weten: micro-, meso-, macro- en meganiveau. Vanuit elk van deze niveaus wordt gekeken naar de invloed van armoede op de ontwikkeling van individu en land. Anderzijds wordt door middel van de thematische aanpak van duurzame ontwikkeling de invloed van armoede op de balans tussen de vier P's van people, planet, profit en pleasure in kaart gebracht.

Procesmatig
Een bevolking die in armoede leeft staat niet in zijn kracht, heeft geen zelfvertrouwen en is continu afhankelijk van anderen om de eindjes aan elkaar te knopen. Zij hebben niet de capaciteiten en de middelen zichzelf te voorzien van basisbehoeften zoals een goede en vaste baan, een dak boven hun hoofd, schoon drinkwater en elektriciteit. Deze kwetsbare groep mensen kan bijvoorbeeld bloot komen te staan aan de verleidingen van het criminele circuit en de kans is bestaat dat men op het verkeerde pad belandt. Zij staan niet stevig in hun schoenen en staan soms niet stil bij de gevolgen van hun daden. Hierdoor creëren zij onbewust een moeilijke leefsituatie voor zichzelf. Kortom, de persoonlijke duurzaamheid oftewel duurzaamheid op microniveau is bij deze kansarmen ver te zoeken.

Bij mesoniveau staat de interactie tussen het individu en zijn leefomgeving (de wijk) centraal. Een persoon die niet verbonden is met zichzelf en dus niet in zijn kracht komt vanwege een innerlijke disbalans (laag zelfbeeld) is niet in staat een volwaardige verbinding met zijn omgeving te maken. Tegelijkertijd trekt hij een kansarme woonomgeving aan, omdat het voor het individu een veilige en herkenbare omgeving is waar iedereen hetzelfde denkt en leeft. Want immers: soort zoekt soort en ons kent ons. Een voorbeeld is de kloof tussen arm en rijk. Behalve dat dit wordt veroorzaakt door het verschil in inkomen, wordt het ook veroorzaakt door het feit dat een ieder zich veilig voelt binnen zijn eigen groep. En hierdoor niet bewust stilstaat om buiten deze kaders te treden. Een eventuele interactie of samenwerking tussen beide groepen is dan ook niet te verwachten. De drempel om uit deze situatie te komen is hoog, want het vraagt niet alleen het overwinnen van jezelf en zelfredzaam worden, maar ook jezelf uit je vertrouwde omgeving te halen.

Verbinding tussen verschillende wijken, daar draait het om bij duurzame ontwikkeling vanuit macroniveau. Doordat gemeenschappen vanuit een situatie zich niet met elkaar kunnen verbinden ontstaat verdeeldheid binnen een land. Een natie in verdeeldheid is moeilijk te besturen, want er is geen gezamenlijk doel voor de ontwikkeling van het land. De ene gemeenschap maakt zich zorgen over hoe het eten die dag op tafel te krijgen, terwijl de ander er mee zit waar hij deze zomer naar toe gaat met vakantie. Om een land te besturen en te ontwikkelen dienen alle verschillende groepen in de samenleving samen te werken.

Hoe Curaçao zich verbindt met andere landen uit de regio en met de rest van de wereld heeft te maken met duurzame ontwikkeling op meganiveau. Een land dat door interne verdeeldheid moeilijk te besturen en te ontwikkelen is, raakt ook steeds verder geïsoleerd ten opzichte van andere landen, omdat het niet in staat is zich op een volwaardige manier te verbinden met de wereld. Voor Pais Kòrsou betekent dit dat zij zichzelf eigen ontwikkeling ontziet en een 'eiland' blijft.

Het moge duidelijk zijn dat het duurzaam aanpakken van het armoedevraagstuk van persoonlijk tot en met nationaal belang is. Van burger tot bestuurder, wij zijn allen verantwoordelijk voor ons eigen welzijn en dat van ons land.

Vier P's
Het armoedevraagstuk is gekoppeld aan de P van people, de persoon zelf die uit balans is, waardoor de balans met de overige P's niet gerealiseerd kan worden. Immers, mensen die in armoede leven kunnen door een gebrek aan geld zelf niet in hun basisbehoeften voorzien en hebben weinig of geen koopkracht wat uiteindelijk een negatief effect heeft op de economische ontwikkeling (profit) van een land. Tegelijkertijd zijn armoede en slechte economische ontwikkeling geen basisingrediënten voor een positieve aandacht en investering in natuur en milieu (planet). Mensen zijn aan het overleven en houden zich dus in de eerste instantie niet bezig met natuurbehoud en/of milieubescherming. En als laatste (pleasure) creëert dit alles een ongelukkige samenleving waar veiligheid en saamhorigheid ver te zoeken zijn.

Positieve blik
Maar laten we niet stilstaan bij de negatieve gevolgen van het armoede-issue. Nee, laten we ons focussen op het positieve en deze informatie gebruiken om onszelf te verrijken met nieuwe en creatieve kennis en wijsheid en het vraagstuk op te pakken als inspiratie voor progressieve ideeën en aanpak.

Door het armoedevraagstuk op deze manier aan te pakken zal de burger in staat zijn een goed zelfbeeld te creëren en zichzelf redzaam te maken, wat hem uiteindelijk een positieve kijk op het leven geeft. Mensen vol zelfvertrouwen vormen op hun beurt een gemeenschap met een sterkere sociale cohesie die moed en daadkracht uitstraalt en die zich heeft ontwikkeld tot een zelfregulerend systeem. En zo is de basis gelegd voor de vorming van een evenwichtige natie. Hoe dan ook, het mag gesteld worden dat door inzicht te krijgen in het effect van armoede op de ontwikkeling van Curaçao het voor ons allen een uitnodiging is om te werken aan een zelfredzaam land, waarin de gemeenschap met haar burgers in verbinding met elkaar en vanuit een open dialoog samenwerken.

Realiteit
U heeft mogelijk alles financieel goed voor elkaar, maar bent u op de hoogte hoe het gesteld is met uw landgenoot die van minder dan 2100 gulden per maand moet rondkomen? Hoe is hij in deze positie beland? Wat zijn de oorzaken en wie heeft welke verantwoordelijkheid hierin? In deze serie zult u als lezer zien hoe het armoedevraagstuk vanuit verschillende invalshoeken wordt benaderd, zodat u voor uzelf een bewuster beeld kunt creëren wat het armoedevraagstuk op Curaçao daadwerkelijk inhoudt.

Enige tijd geleden heeft de serie Duurzame ontwikkeling: Praktische levenswijze? in de Ñapa laten zien wat duurzame ontwikkeling theoretisch inhoudt en hoe Curaçaoënaars vanuit hun eigen authentieke manier hier handen en voeten aan geven. Het ging om inspirerende initiatieven die vanuit verschillende invalshoeken het begrip duurzame ontwikkeling belichtten en concretiseerden.

In deze nieuwe serie Armoede, rijkdom voor ontwikkeling wordt aandacht besteed aan de toepassing van duurzame ontwikkeling binnen het maatschappelijke thema armoede dat tot een van de grootste problemen behoort van het eiland. En zodoende om aan u te laten zien hoe duurzame ontwikkeling een centrale rol vervult met betrekking tot de aanpak van het armoede-issue.

Aanpak
Om daadwerkelijk het armoede-issue in zijn geheel te kunnen begrijpen, is het van belang om te focussen op verschillende invalshoeken van waaruit het thema bekeken wordt. Het gaat om de invalshoeken van de arme burger, de Non Gouvernementele Organisatie (NGO) die de armen ondersteunt, de overheid en het bedrijfsleven. Zij zijn gezamenlijk en individueel verantwoordelijk voor de aanpak van dit probleem. Elke stakeholder heeft zijn eigen essentiële deel van de aanpak in handen. Door vanuit open dialoog samen te werken kan er een gezamenlijke en duurzame aanpak gerealiseerd worden.

In deze serie gaan we in op de persoonlijke kijk van de stakeholders op het armoedevraagstuk. Tevens wordt hen de vraag voorgelegd hoe zij hun eigen verantwoordelijkheid en die van de andere partijen zien binnen dit kader.

Vervolgens wordt aan de lezer getoond hoe naar aanleiding van de resultaten uit de interviews tot conclusies en aanbevelingen voor een duurzame aanpak van het armoedevraagstuk wordt gekomen. Dit aan de hand van de theorie van de 4 M's en 4 P's. En als laatste wordt antwoord gegeven op de vraag waarom armoede 'rijkdom voor ontwikkeling' is.

De komende weken zullen de bevindingen naar aanleiding van de verschillende interviews in de Ñapa verschijnen. Mocht u zelf ook willen reageren op de artikelen uit deze serie dan kunt u een e-mail sturen naar aroena. kcc@onenet.an. Ook uw mening en betrokkenheid telt, want een samenleving in balans gaat ons allen aan.

Shakti Aroena Lakhi is consultant bij Kool Caribe Consult Partner in Sustainability.

Business Agenda

Curaçao

9 april: Marche pa Empresario
Laatste dag van de vijfde jaarlijkse ondernemersmarkt in het WTC georganiseerd door de Kamer van Koophandel in samenwerking met Innovatie-Centrum Curaçao (ICC).
Meer informatie: http://www.empresachiki.com/

11-14 april: Computercursussen
11 april: computer appreciation course
12 april: Inleiding Word, Aspirant Beheerder deel 1
13 april: Inleiding Web design, Office Management Application deel 2
14 april: Advanced Excel, Aspirant Beheerder deel 2
Computercentrum van de Universiteit van de Nederlandse Antillen
Telefoon: 844-2250/844-2251, Fax: 844-2255
E-mail adres: ccuna@una.an
Website: www.una.an, facilities, computer center

13 april: start ActionCLUB
Voor de derde keer start ActionCOACH met haar groepscoaching-programma ActionCLUB. Ondernemers die hun bedrijf naar een volgend niveau willen brengen leren in 7 sessies alles over marketing, sales, doelen stellen, teambuilding, systemen en nog veel meer. Doel is meer winst en een bedrijf dat ook werkt zonder dat de ondernemer er altijd bij hoeft te zijn.
Meer informatie en inschrijven via actioncoach.com/janinelieakwie/promo/actionclub of bel 7366373

16 april: Open dag UNA
Kom langs en laat je informeren over de opleidingen en faciliteiten van de UNA. Doe de studiekeuzetest en neem deel aan rondleidingen.
Tijd: 15.30-19.00 uur
Meer informatie: email mariela.dacostagomez@una.an

16 april en 4 mei: Inschrijving Opleiding Juridisch Assistent
Bij voldoende belangstelling begint in augustus de tweejarige deeltijdse opleiding Juridisch Assistent van de Stichting Juridische Beroeps Opleiding. De opleiding is een door het ministerie van Onderwijs erkende hbo-opleiding.
Meer informatie: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00 uur, mw. R. Paulo, tel. 888-2373 of email sjbol@cura.net.

Aruba

19 april: Voorbereiding aanbestedingen
Tijdens deze lezing krijgt u praktische informatie over hoe u voor te bereiden op komende aanbestedingen.
Tijd: 16.00 - 18.00 uur
Locatie: Auditorium van de Aruba Chamber of Commerce
Spreker: Marlon Croes
Deelname is gratis, registratie is verplicht en kan door middel van een email met naam, bedrijfsnaam en telefoonnummer naar businessinfo@arubachamber.com.
Meer informatie: Business Information & Support, telefoon 582-1566 ext. 27/35/42.

27-28 mei 2011: Innovation Conference & Expo
Georganiseerd door de Kamer van Koophandel van Aruba. Deze beurs biedt inzicht in lokale en internationale innovatieve initiatieven.
Onder meer besprekingen met potentiële investeerders, presentaties van de succesverhalen van deelnemers en een presentatie van innovatieve projecten van studenten van EPI Ciencia y Technologia (C&T).
Plaats: Renaissance Convention Center
Meer informatie: www.arubachamber.com of email: businessinfo@arubachamber.com

29 mei: Innovatie
Aansluitend op 'Destination Innovation' (27-28 mei) de workshop 'Entrepreneurship and Innovation'. Doel van de workshop is om heldere antwoorden te geven op de vragen wat innovatie is en hoe deze gebruikt kan worden als instrument voor de ondernemer.
Plaats: Auditorium van de Kamer van Koophandel
Tijd: 16.00-18.00 uur.
Spreker: Edward Erasmus, docent aan de Faculty of Finance & Economy van de Universiteit van Aruba.
Voertaal: Papiamento
Deelname kost 35 florin. Registratie is verplicht en kan geschieden via een email onder vermelding van naam en telefoonnummer via businessinfo@arubachamber.com.

10 juni: Fatum Pensioen Seminar
Seminar over bedrijfspensioenen en andere secundaire voordelen voor werknemers.
Plaats: The Westin Aruba Resort
Tijd: 14.00-19.00 uur
Meer informatie: www.fatum.com en/of tel. 582.1111

30 juni: Women in Leadership congres
ATIA organiseert met medewerking van de National Council for Innovation & Competitiveness of Aruba (NCIC) en de Universiteit van Aruba het Women in Leadership congres. Thema's zoals 'Wat is de ervaring van vrouwen in leidinggevende functies op Aruba en in het buitenland', 'Wat zijn de succesverhalen van vrouwen in leidinggevende functies op Aruba en in het buitenland' en 'Hoe bevorderen en steunen bedrijven vrouwen in leidinggevende functies?' Buitenlandse en lokale sprekers zijn uitgenodigd om hun visie te geven en ervaring te delen.
Plaats: Renaissance Convention Center
Tijd: 08.00-14.00 uur (lunch inbegrepen)
Meer informatie: www.atiaaruba.org, www.facebook.com/arubatrade, of email: atiaruba@setarnet.aw

10 september: Annual Fundraiser & Awards Gala
Gala-avond met gastspreker en uitreiking van de eerste ATIA Business Excellence Awards, met de focus op excellence in entrepreneurship en innovatie. Tijdens deze avond zullen de beste entrepreneurs worden geëerd.
Plaats: Marriott Aruba Resort & Stellaris Casino
Meer informatie: www.atiaaruba.org, www.facebook.com/arubatrade, of email: atiaruba@setarnet.aw

Internationaal

12-13 april: Brazil & Latin America Trade & Commodity Finance Conference
Conferentie over Trade & Commodity Finance in Brazilië en Latijns-Amerika, waar cijfers met betrekking tot de lokale en internationale markten aan de orde komen, mogelijkheden om te discussiëren over de mogelijkheden en besprekingen voeren met mogelijke partners wereldwijd.
Plaats: São Paulo, Brazilië
Meer informatie: www.exportagroup.com of email info@exportagroup.com

23-24 mei: Inspiratie businessreis naar Suriname
Op 23 mei en 24 mei vindt in het kader van de 'Inspiratie businessreis naar St. Eustatius, Saba, St. Maarten, Aruba, Bonaire, Curaçao en Suriname', het bezoek aan Suriname plaats. Doel is om contacten te leggen met lokale en Caribisch georiënteerde ondernemers en een indruk te krijgen van de zakelijke mogelijkheden.Op het programma staan kennismaking, matchmaking en een excursie naar diverse productiebedrijven.
Het programma is tot stand gekomen met medewerking van de Vereniging Surinaams Bedrijfsleven (VSB), de Associatie van Surinaamse Fabrikanten (ASFA) en de Surinaams-Nederlandse Kamer voor Handel en Industrie.
Meer informatie: Nederland: nedcar@xs4all.nl of info@nederlandscaribischekamer.com, Curacao: Interexpo Carribean NV, Donald Coffie, email:peter@interexpo.biz

1-3 juni: CHTC
Caribbean Hotel and Tourism Conference 2011 van de CHTA (Caribbean Hotel and Tourism Association). Thema is gelinkt aan CHTA's campagne 'Tourism is Key', om overal in het Caribisch gebied bewustzijn te creëren van het belang van toerisme voor de regio. Verwacht worden vele afgevaardigden, vertegenwoordigers van hotels, leveranciers, attracties en toeristenbureaus. Een exclusieve mogelijkheid om te netwerken.
Plaats: Barbados
Meer informatie: www.caribbeanhotelandtourism.com

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

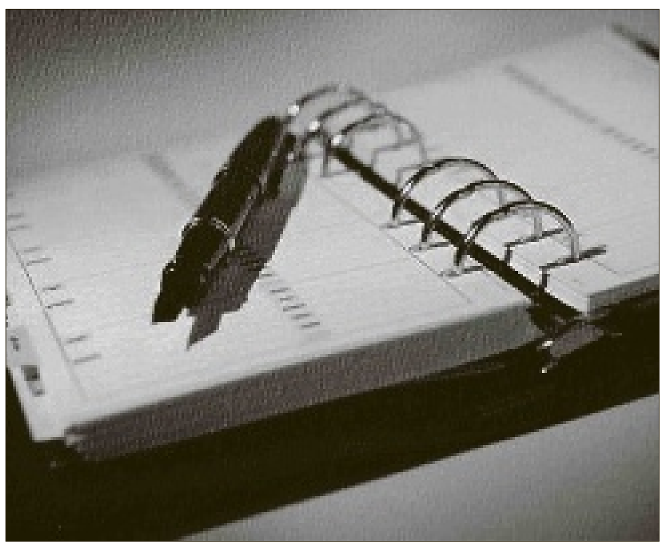

Communicatie

Wel of niet (laten) rectificeren?

Op de Antillen en Aruba bestaat er genoeg jurisprudentie om er vanuit te gaan dat vuilspuiterij die iemand of een organisatie/bedrijf ernstig kan beschadigen - zonder dat er zelfs een weerwoord wordt gevraagd - gelukkig een uitzondering is. Maar feit is ook dat de pers er niet zorgvuldiger op wordt. Schoolvoorbeelden zijn er genoeg op Curaçao en Aruba.

Bob Harms is communicatie-adviseur

U hebt het gevoel dat u unfair door de media behandeld bent. U moet wat doen. Laat het alstublieft niet op zijn beloop. Media kunnen door onjuiste berichtgeving iemands leven ernstig ontregelen of zelfs de reputatie van een organisatie/bedrijf totaal verwoesten. Mensen of organisaties kunnen enorm klemgezet worden door de media, de privacy wordt geschonden en reputaties geknakt. En dat allemaal onder het mom van persvrijheid. Dan is het tijd om in actie te komen.

Waarom is het rectificeren van onjuiste informatie zo belangrijk? Waarom is het verkeerd om te denken dat 'morgen de vis toch wel in de krant verpakt wordt'? Alles draait om uw reputatie. Als er iets in een krant staat wat niet gecorrigeerd wordt, kan ervan worden uitgegaan dat het waar is, punt uit.

Hieronder volgt een aantal mogelijkheden die u kunt toepassen in bovenbeschreven gevallen.

1. 'Off the record' bestaat niet! Het enige wat 'off the record' is, is wat u niet zegt. Wilt u geen moeilijkheden in de pers, zeg dan geen dingen waar u later spijt van kunt krijgen. Zo simpel ligt het toch uiteindelijk.

2. Een feit is een feit. Een mening is een mening. Een mening van een journalist, die op onjuiste feiten is gebaseerd kan altijd aangevallen worden. Men kan altijd van de journalist eisen dat hij of zij onjuiste feiten corrigeert, zeker als deze aantoonbaar onjuist zijn. Maar het corrigeren van een mening van een journalist waarvan niet kan worden aangetoond dat deze gebaseerd is op onjuiste gegevens is heel moeilijk. Ervaring wijst uit dat deze acties bijna altijd averechts werken.

3. Reageer niet te wild, maar ook niet te terughoudend. Curaçaoënaars en Arubanen hebben lange tenen. En Antilliaanse en Arubaanse politici, nog langere. Voelt u zich aangevallen, reageer niet te heftig. Meteen in de pen klimmen en de hoofdredacteur uitschelden helpt meestal niet. Vergeet nooit dat de gemiddelde krantenlezer een artikel heel anders leest dan de persoon die erin wordt opgevoerd. Echter, laat geen schadelijke of lasterlijke verdachtmakingen toe. Journalisten denken vaak zich alles te kunnen permitteren, onder het mom van persvrijheid. Maar de vraag rijst of het zinnig is om te reageren op aperte onzin, afkomstig van een journalist waarvan iedereen weet dat hij of zij maar op los fantaseert. Dit geldt vooral voor columnisten. Maar let wel, onze jurisprudentie heeft uitgewezen dat het gerecht normaal gesproken de 'ruime vrijheid van meningsuiting' van de columnist (vergeleken met die van de 'gewone journalist') heel hoog in het vaandel houdt. Maar feit is wel dat ook columnisten geen absolute vrijheid genieten.

U moet reageren als een artikel aantoonbare grote fouten of verdachtmakingen bevat die uw reputatie kunnen aantasten. Dit mag u niet laten passeren.

Volgende week, een aantal stappen die u kunt ondernemen om foute berichtgeving recht te zetten, te laten corrigeren of door het gerecht te laten rectificeren.

bobharms1@gmail.com

Boeken

Lees!

Zoveel informatie en zo weinig tijd. De toename van het informatieaanbod zorgt dat steeds meer mensen last hebben van informatiestress. Maar er is iets aan te doen: de informatie sneller verwerken, waardoor u tijd wint voor andere belangrijke dingen in het leven.

Snellezen is daarvoor een belangrijke techniek. Voor de meeste mensen geldt dat ze hun leessnelheid op kunnen voeren met een factor drie à vier. Bovendien kan ook het begrip van de inhoud aanzienlijk verbeterd worden.

Auteur van het boek 'Lees!' Jan-Willem van den Brandhof geeft een groot aantal tips voor snellezen die voor velen zeer waardevol zullen zijn. Naast 137 praktische tips geeft hij een bondige samenvatting van wat u kunt doen om uw concentratie te verbeteren, sneller te lezen van papier en beeldscherm, informatie breinvriendelijk aan te bieden en informatie en kennis beter te onthouden.

Het boek is bedoeld voor mensen die veel moeten lezen en denkwerk verrichten. De essentie is hoe je snel informatie opneemt en snel je gedachten kunt ordenen. Bij het ordenen van informatie gaat de auteur in op het begrip mindmapping. Dit is het op een snelle en visuele manier rangschikken van informatie.

Jan-Willem van den Brandhof richtte in 1992 BrainStudio op. Hij is geboeid door de vraag hoe mensen werken binnen bedrijven en door de eisen die er worden gesteld om de grote hoeveelheid informatie in ontwikkelingen bij te houden. Hij raakte gefascineerd door het menselijke brein en zag in dat mensen moeten 'leren leren'.

Mensen bezitten talrijke capaciteiten en talenten, maar laten ze vaak onbenut. Het is zijn levensmissie om met een team van professionele Brain Trainers mensen te helpen hun hersencapaciteit beter te benutten, vooral door gebruik van breinvriendelijke snelleertechnieken. Met als resultaat dat ze beter kunnen overleven in het informatietijdperk en meer rust in hun hoofd kunnen creëren.

Titel: Lees!
Auteur: Jan-Willem van den Brandhof
Uitgeverij: Mainpress
EAN: 9789089590305

Bestemming Curaçao

Wie: Sara Benali en Kaoutar Lakeman
Hoe: ArkeFly
Hoe lang: Week
Budget: Wat we nodig hebben
Waar vandaan: Amsterdam, Nederland

"We vinden tot nu toe de stranden het mooiste. We zijn hier nog maar een dag, maar gelukkig konden we lekker naar het strand. Het weer is ook heerlijk. Echt even bijkomen van de kou in Nederland."

"We zijn van plan om een excursie maken, we willen heel graag richting Banda'bou. We weten alleen niet zo goed hoe we er moeten komen omdat we geen auto hebben. We nemen nu steeds de shuttlebus, maar we moeten nu even kijken of die ook naar Westpunt gaat. Verder willen we gaan dansen en wat proeven van het Curaçaose nachtleven, we moeten natuurlijk wel mee kunnen praten. We gaan naar Klein Curaçao en we zouden heel graag met de dolfijnen willen zwemmen. Ja, we hebben veel plannen voor deze week, maar het moet lukken, nemen we aan. We gaan lekker genieten van het leven. We vinden Curaçao prachtig en vinden Willemstad ook heel mooi. Als we iets willen gaan eten, zoeken we wel een leuk tentje in de stad. We zijn van plan om hier stage te gaan lopen. We doen maatschappelijk werk op hbo-niveau, maar er wordt gezegd dat je dan Papiaments moet spreken en dat beheersen we niet. Dus we kijken stiekem ook een beetje om ons heen of hier een leuk adresje voor ons is en waar we dan zouden kunnen wonen."

Recht

Misbruik van identiteitsverschil

Het gerecht in eerste aanleg van Sint Maarten heeft recentelijk een interessant en tevens voor de Arubaanse rechtspraktijk relevant kortgedingvonnis gewezen.

Tekst: Misha Bemer

De casus was als volgt. De management company van een resort in Sint Maarten heeft ongeveer 200 werknemers in dienst. De eigenaar van het desbetreffende resort kon op enig moment niet meer voldoen aan de betalingsverplichtingen voortvloeiend uit een hypothecaire lening, als gevolg waarvan de hypotheekhouder het resort heeft doen veilen. Tussenkomst van de rechter is daarvoor niet nodig, nu een hypotheekhouder het recht van parate executie heeft. Ook de nieuwe eigenaar van het resort heeft een management company in de arm genomen om het resort te exploiteren. Deze nieuwe management company is in onderhandeling getreden met (de vakbond van) voornoemde 200 werknemers over indiensttreding van een groot aantal werknemers bij de nieuwe management company. Dit heeft evenwel niet tot overeenstemming geleid. Vervolgens heeft de oorspronkelijke management company de directie arbeid verzocht haar toestemming te verlenen voor opzegging van de arbeidsovereenkomsten van de werknemers, stellende, kort gezegd, dat met de veiling van het resort het bestaansrecht van de oorspronkelijke management company was komen te vervallen. De vakbond van 182 werknemers heeft vervolgens de nieuwe management company gesommeerd de in het verleden gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten na te komen. Nadat hieraan geen gehoor was gegeven heeft de vakbond in recht gevorderd dat onder meer de nieuwe management company zou worden veroordeeld de werkgeversverplichtingen voortvloeiend uit de collectieve arbeidsovereenkomsten tussen de werknemers en de oorspronkelijke management company na te komen.

Aan haar vordering heeft de vakbond - zo valt althans uit het vonnis af te leiden - onder meer ten grondslag gelegd dat met de veiling en koop van het resort en de aanstelling van een nieuwe management company sprake zou zijn van overgang van een onderneming. Daarvan is sprake wanneer de identiteit van de betrokken onderneming bewaard blijft. Nu, in casu valt goed vol te houden dat sprake was van overgang van een onderneming, aangezien de nieuwe eigenaar van het resort (nagenoeg) op dezelfde voet de exploitatie van het resort wenste te doen voortzetten, door de door haar in de arm genomen management company, zo blijkt althans uit het vonnis. In het Nederlandse Burgerlijk Wetboek is geregeld dat door de overgang van een onderneming de rechten en verplichtingen die op dat tijdstip voor de werkgever in die onderneming voortvloeien uit een arbeidsovereenkomst tussen hem en een daar werkzame werknemer van rechtswege overgaan op de verkrijger, zodat op grond van dit artikel zou kunnen worden betoogd dat de nieuwe management company gehouden was de collectieve arbeidsovereenkomsten tussen de werknemers en de oorspronkelijke management company gestand te doen. Het Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen kent evenwel een dergelijke dan wel vergelijkbare bepaling niet, terwijl het gerecht overwoog dat het haar rechtsvormende taak te buiten gaat de regel zonder wettelijke grondslag toe te passen. Ook het concordantiebeginsel - welk beginsel erop neerkomt dat de landen van het Koninkrijk wetgeving zoveel mogelijk op overeenkomstige wijze dienen te regelen - bracht geen soelaas. Het beroep op het leerstuk 'overgang van onderneming' ging volgens de rechter niet op. Overigens kent ook het Burgerlijk Wetboek van Aruba een dergelijke dan wel vergelijkbare bepaling niet. Daarmede was echter voor de werknemers de strijd nog niet verloren. Zo is de vakbond niet voor één anker gaan liggen. Zij heeft namelijk ook betoogd dat de oorspronkelijke management company en de nieuwe management company vereenzelvigd dienden te worden. Volgens de Hoge Raad bestaat er onder uitzonderlijke omstandigheden aanleiding rechtspersonen te vereenzelvigen, dat wil zeggen het identiteitsverschil tussen de rechtspersonen wegdenken. Nu, in onderhavige zaak overwoog de rechter - tot grote vreugde van de werknemers - dat van dergelijke uitzonderlijke omstandigheden sprake was, en heeft de nieuwe management company dan ook veroordeeld de collectieve arbeidsovereenkomsten volledig en tijdig na te komen. Zo overwoog de rechter dat door diegenen die de feitelijke macht hadden over de twee management companies misbruik was gemaakt van het identiteitsverschil tussen deze rechtspersonen. Want wat bleek nu? De werkelijke beheerder en manager van het resort had de feitelijke macht over niet alleen de oorspronkelijke management company maar ook - na de veiling van het resort - over de nieuwe management company, terwijl de principaal van de hypotheekhouder die tot veiling van het resort was overgegaan tevens de bestuurder van de werkelijke beheerder en manager van het resort was. Tijdens de behandeling van het kort geding werd duidelijk dat deze structuur op verzoek van de hypotheekhouder was opgezet door de beheerder en manager van het resort, zodat de hypotheekhouder de bedrijfsvoering kon voortzetten, maar dan wel zonder het volledige personeelsbestand van de oorspronkelijke management company. Mede gelet op het feit dat in het arbeidsrecht centraal staat de versterking van de maatschappelijk zwakkere positie van de werknemer, zo overwoog de rechter, diende de opzet van deze structuur als misbruik van identiteitsverschil te worden aangemerkt. Misbruik van identiteitsverschil leidt doorgaans tot schadeplichtigheid van diegene die de feitelijke macht uitoefent over de twee rechtspersonen en tot schadeplichtigheid van de twee rechtspersonen zelf. In casu achtte de rechter evenwel sprake van uitzonderlijke omstandigheden, waarin de uitholling van bestaande werknemersrechten bij nagenoeg geruisloze voortzetting van het resort centraal stond, zodat de rechter heeft overwogen dat vereenzelviging van de twee management companies op zijn plaats was en aldus, zoals gezegd, de nieuwe management company heeft veroordeeld de collectieve arbeidsovereenkomsten na te komen.

Misha Bemer is advocaat bij HBN Law te Aruba. Hij buigt zich voor de Ñapa over juridische onderwerpen die spelen op Aruba. Misha.bemer@hbnlaw.com

Mens & Werk

Studeren en een vaste baan

Elk kind heeft recht op onderwijs en om dit ook in de praktijk waar te maken is de leerplicht ingevoerd. Leerplicht is de wettelijke verplichting kinderen onderwijs te laten volgen.

Tekst: Judice Ledeboer

Pas in 1991 besloot Curaçao, na jarenlange discussies, de leerplicht voor jongeren van vier tot vijftien jaar in te voeren en in 2007 werd deze leerplicht opgerekt tot achttien jaar. De toekomst van alle kinderen en jongeren begint namelijk op school en alle jonge mensen moeten een kans hebben hun eigen persoonlijkheid zo goed mogelijk te ontwikkelen, op basis van een brede vorming om later zelfredzaam in het leven te staan en om in hun eigen onderhoud te kunnen voorzien. Na hun 18e mogen jongeren zelf kiezen of ze verder willen studeren. Helaas zijn er veel jongeren die er niet voor kiezen om door te studeren omdat ze dit niet willen of omdat ze niet kunnen doorstuderen omdat er geen geld is om een studie te betalen.

Er moet echter wel geld verdiend worden en dus gaat men maar aan het werk. Meestal wordt er onder aan de ladder begonnen en probeert men op te klimmen door trouw aan het bedrijf te zijn en door veel kennis op te doen in de functie die men bekleedt. Veel mensen krijgen echter na jaren werken ineens het gevoel dat ze iets missen. Ze zijn vastgeroest in hun werk, kunnen niet hogerop komen omdat ze geen studie gevolgd hebben of geen diploma hebben behaald of ze zijn aan vernieuwing toe. Gelukkig is er een aantal goede opleidingen op Curaçao en is er zelfs een universiteit waar men op diverse faculteiten terecht kan voor een universitaire studie.

Op de Universiteit van Curaçao ziet men dan ook veel ouderen die daar een studie volgen. Vooral op de Rechtenfaculteit. De redenen om op latere leeftijd te gaan studeren zijn verschillend. De meesten doen dat om 'verder' te komen en een groot deel van de studenten heeft een baan. De zin in studeren is bij deze studenten ook groot, want ze hebben zelf het initiatief genomen. Dat wil niet zeggen dat de slaagkansen ook groter zijn, want op Curaçao is het niet gemakkelijk om studie en werk te combineren, aangezien een groot deel van de werkgevers niet meewerkt om de student tijd te geven een studie te volgen.

Veel studenten lopen hier in hun studie tegenaan, want de collegetijden zijn meestal overdag. Soms zijn colleges later op de dag, maar dat betekent dat de studenten tot 9 of 10 uur 's avonds in de collegebanken zitten en de volgende dag weer vroeg op hun werk moeten zijn. En dan moet er thuis ook nog gestudeerd worden. Op de Rechtenfaculteit is uitgerekend dat de studiebelasting in een academisch jaar 1680 uur is. Daar vallen de college-uren en uren voor studie onder. Uitgerekend is dat, als men uitgaat van 45 weken studie per jaar, de student meer dan 37 uur per week aan zijn studie moet besteden als hij het eerste jaar wil halen. Dat is bijna een full time baan.

Studeren naast een baan is dus geen eenvoudige combinatie. Voor mensen die de kost verdienen en meestal full time werken, omdat men bij veel bedrijven en organisaties geen deeltijdbanen kent, is voltijdstuderen eigenlijk geen optie.

Er zijn bedrijven die werknemers tegemoet komen als zij een studie willen volgen, waarbij het bedrijf profiteert van de kennis die die werknemer opdoet en de werknemer kan zijn praktijkervaringen gebruiken in zijn opleiding. Er wordt dan een studiekostenovereenkomst gemaakt, waardoor de kosten voor de opleiding voor de werknemer minder hoog zijn en waarbij er ook afspraken worden gemaakt over de tijd die de werknemer nodig heeft om de studie goed te kunnen doen. Dit zouden meer bedrijven kunnen doen, waarmee ze ook meewerken aan de ontwikkeling van hoger opgeleid personeel.

Wat maakt studeren en werken zo zwaar? De student moet voortdurend voldoende discipline opbrengen om naar de colleges te gaan en om thuis te studeren. Studenten die een gezin hebben moeten ook het gezinsleven draaiende zien te houden en er moet een inkomen zijn. Om een studie succesvol te laten verlopen is goed tijdsmanagement een vereiste. Alles valt en staat met een goede en realistische planning. Ook het sociale leven zal op een lager pitje gezet moeten worden om voldoende tijd vrij te houden om te studeren.

Er is een groot tekort aan goed opgeleid personeel en dat stagneert de ontwikkeling en groei van het eiland. Onze nieuwe minister van Onderwijs wil hoog inzetten op goede opleidingen, maar het bedrijfsleven èn de overheid zullen dan ook moeten meewerken om hun werknemers de kans te geven om (door) te studeren. Dit zal de studenten, oud en jong, de motivatie geven om te gaan studeren en om diploma's te halen.

Marketing

Waarin klein groot kan zijn

Het enthousiasme spatte van hun gezichten af, ze hadden er zin in! Na jaren sappelen voor de baas gingen ze zelf aan de slag. Ze kenden de business op hun duimpje, de rekensommen waren gemaakt en klopten - hoewel, de paardrijlessen van de tweeling werden een jaartje uitgesteld, het businessplan was voor de bank aanleiding ze tegen een gunstige rente krediet te verlenen, het pand was gevonden, de leveranciers geselecteerd. Eén dingetje wisten ze alleen nog niet helemaal en dat was dat marketinggedoe. Of ik ze wilde helpen, wat dat ging kosten en vooral wat het zou opbrengen wilden ze weten.

Tekst: Marcel Truyens

Met enige regelmaat ontmoet ik startende ondernemers. Gedreven enthousiaste mensen met een droom, een hang naar vrijheid, een visie en lef. Vaak geven ze de veiligheid van een vaste baan op om in een onzeker avontuur te stappen. Soms uit frustratie met hun huidige werk, baas of bedrijf, veel vaker uit idealisme. Velen komen er na enige tijd achter dat ze vanwege tegenvallende resultaten misschien iets aan marketing moeten doen. Veelal denkt men dan in termen van reclame. En dat blijkt dan erg duur. Mijn vraag is dan ook steevast: "Waarom reclame?" Je gaat namelijk pas reclame maken als je de klanten niet meer persoonlijk kunt bereiken omdat het er bijvoorbeeld teveel zijn. Dat probleem heeft een startende ondernemer over het algemeen niet. Omdat anderen het ook doen? Een grotere concurrent kan meestal (veel) meer geld uitgeven waardoor een kleine nieuwe speler vrijwel wegvalt in het totale mediageweld.

Kleine startende ondernemers hebben echter iets wat gevestigde bedrijven over het algemeen missen: de ijzeren wil om het bedrijf tot een succes te maken. De persoonlijke drijfveer van de oprichter. Daar ligt het belangrijkste marketinginstrument voor de starter. Zo zijn kleine ondernemingen veel gemakkelijker in staat om snel beslissingen te nemen, zonder langdurige vergaderingen kunt u zelf direct kiezen, uw prijs bepalen, een opdracht gunnen... Deze snelheid van handelen wordt door weinig starters actief ingezet in hun marketing.

Anders dan grote ondernemingen kunt u ook veel soepeler aan uw netwerk bouwen. U heeft niet de zorg die de directeur van uw grote concurrent heeft die zich afvraagt of zijn representant wel echt naar die business borrel gaat, of de man daar niet liederlijk dronken wordt, gevoelige informatie uitwisselt met een concurrent of erger nog, om een baan loopt te bedelen bij diezelfde concurrent. Ook on line bent u veel sneller en flexibeler. Uw website houdt u eenvoudig, de content werkt u zelf dagelijks bij en u jaagt uw site weer aan via uw eigen bedrijfs FaceBook pagina waarop u zelf dagelijks het nieuws zet. Gratis.

Het uitdragen van uw boodschap doet u op de dezelfde snelle en flexibele manier: discussieer mee op fora, publiceer berichten, geef presentaties aan grote groepen of doceer aan scholen en universiteiten. Maak niet de fout om een reclameboodschap te publiceren, waarmee u directe verkopen op de korte termijn verwacht. Dit is een methode om uw kennis, ervaring en visie te delen met mensen. Dit levert u een effectief marketinginstrument op, dat u op de lange termijn helpt om uw naamsbekendheid op te bouwen, u in het vizier houdt van belangrijke mensen en waarmee u een duurzame reputatie opbouwt. Dat levert u vrijwel altijd meer op.

Zoek het op diezelfde manier ook in PR. U heeft als starter altijd nieuws, al is het maar dat u er bent. De voordelen van PR als communicatie-instrument zijn dat het geloofwaardig is, uw imago versterkt, gezag heeft, veel mensen bereikt, vertrouwen wekt en gratis is.

In plaats van kostbare zoekmachine optimalisatieprogramma's koopt u voor enkele kwartjes per click advertenties in bij Google en met Google programma's als Google Alerts en 'hulpprogramma voor zoekwoorden' optimaliseert u de vindbaarheid van uw site zelf.

Een ander voordeel als kleine starter is dat u veel gemakkelijker kunt differentiëren: u koestert uw bestaande klanten en probeert ze meer te verkopen in plaats van een dolle jacht op nieuwe klanten die u tot 10 keer meer kunnen kosten dan een bestaande klant. Als u nieuwe klanten werft, doet u dat persoonlijk, een op een. Dat vormt een goede basis voor een langdurige vertrouwensrelatie en kost u - opnieuw - niets.

Ondernemers genieten respect, u heeft durf, lef. Maak daar gebruik van, wees trots op uw status als ondernemer en draag die - met gepaste bescheidenheid - uit. Maak mensen deelgenoot van uw successen maar ook van uw fouten. Door dat laatste te doen wordt u geloofwaardiger en zal men niet bang zijn dat u diezelfde fout opnieuw maakt. Voor het overige: plan, plan en plan, evalueer en stel bij en geniet van uw ondernemerschap.

Het stel tegenover mij heb ik uitgelegd dat de investeringen vooral in 'eigen tijd' zitten en niet zozeer in geld. Ik heb ze ook geen rekening gestuurd, want starters verdienen alle hulp die ze kunnen krijgen, het kleinbedrijf is tenslotte de motor achter de groei van onze economie. Ik hoop dat ze niet alles tegelijk gaan doen, want dan komen ze niet meer aan werken toe maar, al doen ze maar de helft, dan zit die tweeling nog dit najaar op paardrijles.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is onafhankelijk marketing en communicatieadviseur te Curaçao. http://web.me.com/marcel1963/Marcel_Truyens. e-mail: marcel1963@mac.com

MKB

Kwaliteitsmanagement op Curaçao

Een van de speerpunten van het InnovatieCentrum Curaçao (ICC) naast innovatie is kwaliteitsmanagement. Kwaliteitsmanagement is de tak van het management die zich bezighoudt met het optimaliseren van de kwaliteit van een product, productieproces, dienst of organisatie. Het vakgebied kwaliteitsmanagement is geen afgebakend vakgebied, maar het komt terug in alle delen van het management van een onderneming. Het verbeteren van de kwaliteit is iets waar een organisatie op kan sturen.

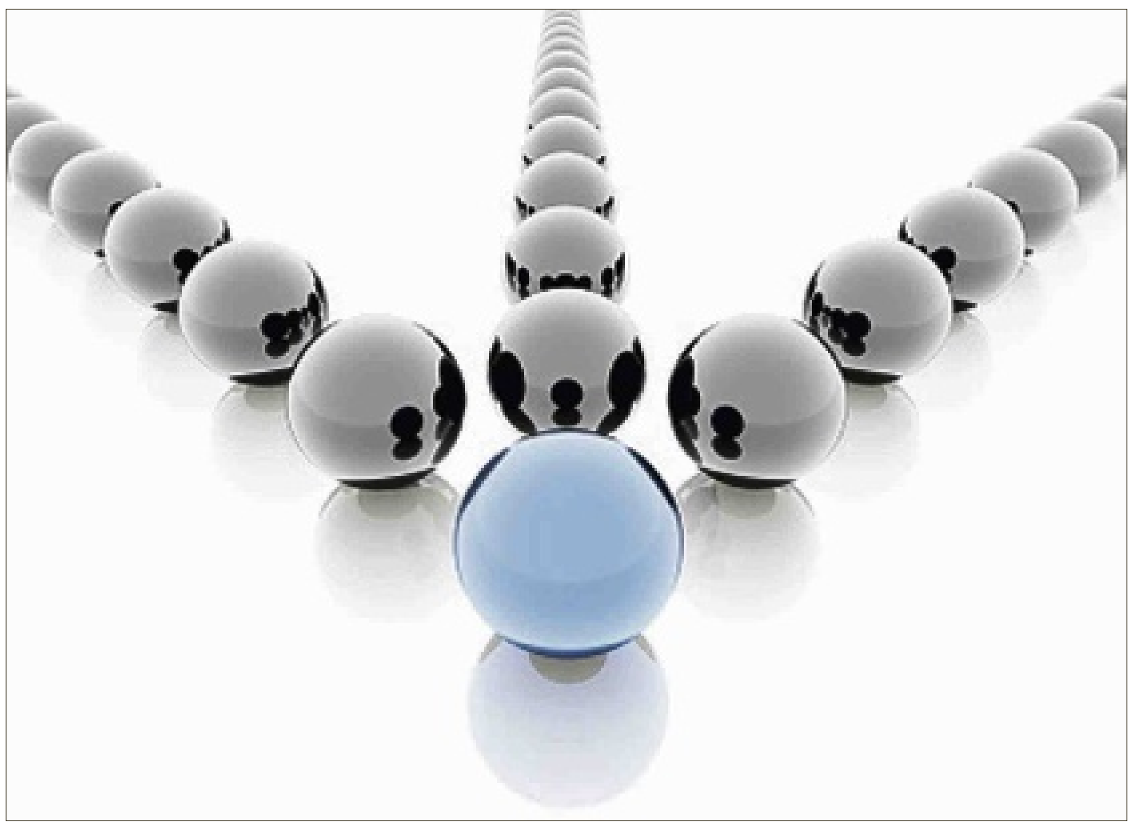

Tekst: ICC

Voor veel bedrijven, organisaties, maar ook de overheid werkt het ICC mee aan verbeteringsprocessen, de beschrijving, de uitwerking en de implementatie hiervan. Dit alles heeft te maken met kwaliteitsverbeteringen. Met kennispartners als de lokale overheid, de Kamer van Koophandel en de Curaçao Tourist Board (CTB) is het ICC werkzaam in diverse sectoren. Men is op Curaçao zich langzamerhand bewust aan het worden van de noodzaak van kwaliteitsmanagement!

Een voor Curaçao bijzonder project, wat een opzet is voor standaardisatie van kwaliteitsmanagement, is ontstaan door de samenwerking tussen het ICC en de CTB. Binnen dit project wordt een kwaliteitsbeoordelingssysteem opgezet, volledig uitgewerkt, geïmplementeerd en uiteindelijk worden hierop audits gehouden ter controle.
Sinds eind 2010 werken de CTB en het ICC samen om voor de toeristische sector de risico's te beheersen door middel van de implementatie van kwaliteitsmanagement. Dit alles in samenwerking met het ICC, het instituut voor kwaliteitsmanagement op Curaçao.

Korte omschrijving
Wat betekent nu het opstellen van een kwaliteitsnorm? Specifiek voor de op Curaçao aanwezige duikfaciliteiten betekent dit dat inzichtelijk weergegeven wordt welke 'meetbare' kwaliteit geleverd wordt. Hierbij zijn voor een aantal essentiële aspecten beoordelingsnormen opgesteld. Hierbij valt onder meer te denken aan de inschrijvingen en vergunningen voor de exploitatie, verzekeringen, veiligheid, geboden materialen en cursussen, transportmiddelen en documentatie voor instructeurs en begeleiders. Behalve al deze facetten worden ook belangrijke aspecten als klachtenregistratie en ongevallenregistratie meegenomen.

Uitwerking
Om te beginnen zijn voor aanvang natuurlijk de uitgangspunten besproken tussen de CTB (als initiatiefnemers) en het ICC (als onafhankelijke organisatie). Er is een visie geformuleerd en er zijn doelen gesteld. Door middel van een vooraf opgesteld stappenplan is het kwaliteitsbeoordelingssysteem door het ICC ontwikkeld aan de hand van ISO 24803-normen. Belangrijk is dat het systeem begrepen en werkbaar gemaakt wordt voor alle aanbieders van duikfaciliteiten op Curaçao. Deze aanbieders worden betrokken bij het opstellen van de normen, zo worden er onder meer workshops gehouden voor de input. Maar ook is extern informatie verkregen, zo zijn internationaal opgestelde normen bestudeerd en vergeleken.

Er is sprake van een 'eerste audit' (een nulmeting) en een 'tweede audit'. De periode tussen beide audits is gehanteerd als 'verbeterperiode'. Hierin wordt de aanbieders inzicht gegeven in de beoordeelde 'meetbare' kwaliteiten en de mogelijkheid geboden voor het doorvoeren van verbeteringen.

Doelstelling
Door middel van het opstellen van een kwaliteitsbeoordelingssysteem wil de CTB het mogelijk maken om de kwaliteit van alle op Curaçao aanwezige faciliteiten met objectieve en kwalitatieve normen meetbaar te maken. Verder wil de CTB het alle duikfaciliteiten en (potentiële) klanten mogelijk maken door middel van het vergelijken van de aanwezige faciliteiten verbeteringen in deze faciliteiten te stimuleren om zodoende een leidende rol te spelen in de internationale duikwereld.

Voordelen duiksector
Het kwaliteitssysteem heeft voor de aanbieders van duikfaciliteiten als voordeel dat de kwaliteit van de ondernemer gewaarborgd blijft door het opstellen van een gezamenlijke kwaliteitseis, die sectorbreed toegepast wordt. Voor de ondernemer biedt dit ook handvatten om beter de organisatie te managen. Verder wordt er inzicht gekregen in de positie ten opzichte van andere aanbieders van duikfaciliteiten.
De CTB heeft het voornemen om met een keurmerk te gaan werken, zodat zichtbaar gemaakt wordt welke bedrijven aan de gestelde kwaliteitseisen voldoen.

Maatschappelijk belang
Maatschappelijk gezien is de CTB door het beoordelingssysteem beter in staat zorg te dragen voor continuïteit en de kwaliteit van aangeboden duikfaciliteiten op Curaçao. Hierdoor wordt bijgedragen aan de risicobeheersing van de sector en het totale aanbod van de toeristische sector op Curaçao.

Toekomst
Voor de toekomst zal de audit opgelegd moeten worden aan alle nieuw te vestigen duikfaciliteiten. Hierdoor zal de kwaliteit gehandhaafd blijven en zal 'wildgroei' tegengegaan worden. Het totale product aan duikfaciliteiten zal op een kwalitatief hoger niveau komen indien er jaarlijks gewerkt wordt met deze kwaliteitsstandaard en de audit hiervan.

InnovatieCentrum Curaçao

Het kwaliteitsmanagementsysteem is een systeem wat continu door ontwikkeld zal worden door het ICC, in samenwerking met de CTB. Met het systeem dat nu in ontwikkeling is, wordt een waardevolle basis gelegd voor de toekomst. Eens per twee jaar zal bij alle aanbieders van duikfaciliteiten opnieuw een audit uitgevoerd worden om controle te blijven houden op de kwaliteit, maar ook om de vorderingen meetbaar te maken.

Als u als organisatie vragen heeft over kwaliteitsmanagement binnen uw bedrijf, of als u vragen heeft over het kwaliteitsmanagement in de duiksector of de toeristische sector kan het InnovatieCentrum hulp en advies bieden. Het InnovatieCentrum is het kwaliteitsinstituut van Curaçao en kan bijdragen aan de grondslagen van kwalitatieve en duurzame organisaties waarbij kwaliteitsmanagement onderdeel uitmaakt van de bedrijfsvoering. De services van het InnovatieCentrum zijn gericht op het waarborgen van de continue verbetering van de producten en diensten van uw organisatie om op een duurzame en maatschappelijk betrokken wijze te kunnen concurreren.

Wilt u meer weten over deze column, over onze service en diensten, of een afspraak maken voor een kennismakingsgesprek? Dan kunt u contact opnemen met het InnovatieCentrum Curaçao, via info@icc.an of via telefoonnummer (+5999) 737 1360.

De Curaçao Tourist Board (CTB) en het InnovatieCentrum Curaçao (ICC) werken samen aan kwaliteitsstandaarden in de toeristische sector.

Economie

'Goudwinst voor schuldsanering'

Bijna zestig internationale ngo's hebben de raad van bestuur van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) gevraagd om ongeveer 2 miljard euro opbrengst uit de goudverkoop aan te wenden om de schulden van de armste landen kwijt te schelden.

Organisaties als Action Aid International, Oxfam International en de International Trade Union Confederation deden de oproep in een gezamenlijk communiqué. Ze vinden dat de winsten moeten gaan naar arme landen met een zware schuldenlast, zodat die zich kunnen wapenen tegen schokken zoals de financiële crisis in 2008-2009 en de scherpe stijging in voedsel- en brandstofprijzen.

"We vragen aan de raad van bestuur van het IMF om de criteria van het nieuwe rampenfonds uit te breiden om schulden te kunnen kwijtschelden, zonder schadelijke voorwaarden voor landen in crisis, en om de kas te vullen met de opbrengst uit de goudverkoop", klinkt het. Het fonds waarvan sprake is werd in juni opgericht om Haïti te helpen met zijn wederopbouw na de verwoestende aardbeving in januari 2010 en schort twee jaar lang de schuldbetalingen aan het IMF op. Arme landen die door een ramp worden getroffen, hoeven voorts geen achterstallige schulden meer te betalen aan het IMF.

Strauss-Kahn
Deze week beslist de raad van bestuur van het IMF over de opbrengst uit de goudverkoop. Maandag zei IMF-directeur Dominique Strauss-Kahn dat beleidsmakers meer oog moeten hebben voor ongelijkheid en sociale cohesie. "De zogenaamde Washington-consensus die de vrije markt verkiest, ligt nu achter ons."

"De vruchten van economische groei moeten breed worden verdeeld en mogen niet in handen blijven van enkele bevoorrechte partijen. Hoewel de markt centraal moet blijven, mag de onzichtbare hand geen onzichtbare vuist worden", verklaarde hij aan toehoorders nabij de George Washington-universtiteit.
Strauss-Kahn mag dan wel een sleutelrol hebben gespeeld in de oprichting van het Fonds voor Schuldverlichting, hij repte niet over de oproep uit het middenveld om de winst uit goudverkoop te gebruiken om het rampenfonds te spekken en om meer arme landen toe te laten.
Door de historisch hoge goudprijs heeft het IMF minstens 2,5 miljard euro meer verdiend dan vooropgesteld in 2008, toen het Muntfonds startte met de verkoop van 403 ton goud. In 2009 ging het IMF akkoord om 635 miljoen euro van deze opbrengst te gebruiken om arme landen goedkope leningen te verschaffen. Sindsdien blijft de goudprijs stijgen. De ngo's schatten dat het IMF uiteindelijk nog eens minstens 1,8 miljard euro zal verdienen aan de verkoop.
De raad van bestuur zal verschillende opties voor de opbrengst bestuderen. Een mogelijkheid is om de werkingskosten van het IMF, die vroeger werden gedekt door de winst uit leningen, te betalen met het geld. Een andere mogelijkheid is om met de opbrengst uit de goudverkoop reserves aan te leggen om te gebruiken in geval van crisissituaties, zoals de beurscrash in 2008, of om landen met lage inkomens te helpen herstellen van zulke crises en hun schuld te verkleinen of te schrappen.

Sierra Leone
Het middenveld verkiest de laatste optie omdat de geraamde winst uit de leningen dit jaar naar schatting 500 miljoen dollar (350 miljoen euro) zal bedragen, waarmee het IMF zich in een financieel bijzonder sterke situatie bevindt. "Zijn financiën zijn veel gezonder dan toen het besloot zijn goud te verkopen", stelt Melinda St. Louis van de ngo Jubilee USA.

"Dat kan niet gezegd worden van de armste landen ter wereld. Daar dreigt hongersnood nu de voedselprijzen opnieuw pieken, om nog maar te zwijgen van stijgende schulden door natuurrampen of financiële crisis veroorzaakt door westerse banken", verklaart ze. "De morele keuze is duidelijk: het IMF moet zijn overtollige geld voor schuldkwijtschelding gebruiken."
Het klopt dat sommige van de armste landen hun schulden zagen toenemen door de wereldwijde economische crisis. Sierra Leones schuld is bijvoorbeeld verdubbeld in de voorbije twee en een half jaar. Zijn regering spendeert momenteel meer aan terugbetalingen dan aan gezondheidszorg, aldus de ngo's.
"Dit is een langverwachte kans voor het IMF om de schulden van arme landen te schrappen", vindt directeur Collins Magalsi van het Afrikaans Forum en Netwerk voor Schuld en Ontwikkeling (AFNDD). "Het IMF heeft altijd gezegd dat het geen geld heeft om de schulden van deze arme landen af te schrijven. Nu is er een surplus, dan is het logisch dat het geld gaat naar de kwijtschelding van schulden die arme economieën nog dieper in de put duwen."

'Fikkie' in de Cariben (2)

De Verenigde Naties heeft het jaar 2011 uitgeroepen tot 'Internationaal jaar voor mensen van Afrikaanse afkomst', de Afrikaanse diaspora. In samenwerking met Unesco wordt dit jaar op Curaçao binnen deze context dan ook een serie activiteiten ontplooid. Onze medewerker Fred de Haas heeft zich in dit verband gebogen over de controversiële manier waarop Afro-Antilliaanse kinderen in de laatste eeuw onderwijs hebben gekregen.

In vier afleveringen in de Ñapa gaat hij onder meer in op de moeizame keuze van een onderwijstaal voor de Curaçaose scholen, de taak van regering en schoolbesturen, de situatie van minderheidstalen, de onderwijskundige adviezen van Unesco in 1951 en 2003, trekt parallellen met onder meer de situatie op de Frans-Caribische eilanden en geeft zijn mening over de volgens hem voor Curaçao op de lange termijn meest geschikte taalkeuze voor het onderwijs en het eiland. Vandaag aflevering 2.

Tekst: Fred de Haas Foto's: Archief

In een officiële circulaire de dato 24 juni 2010 van de Directeur van de Departementale diensten voor het Nationale Onderwijs stond dat volgens de (Franse) Wet op het Onderwijs 'les kan worden gegeven in de regionale talen en culturen tijdens de hele schoolopleiding volgens modaliteiten die gemeenschappelijk zijn vastgesteld tussen de (Franse) Staat en de territoriale gemeenschappen waar die talen worden gebruikt'. Fraaie taal, maar de praktijk was dat het onderwijs in het Creools facultatief was en er per week voor de Creoolse taal of een andere (vreemde) taal maar drie lesuren beschikbaar waren. Creools werd geen taal van instructie. Het werd een 'vak'. Het 'normale' onderwijs werd er niet door 'verstoord'.
We moeten hierbij wel bedenken dat Martinique, net als de andere Frans-Caribische gebieden - bij Frankrijk horen en dat de Franse regering als een terriër het Frans als officiële onderwijstaal bewaakt en bevoordeelt. Voor Curaçao en Aruba is deze situatie anders. Nederland kan zich nauwelijks meer met het onderwijs daar bemoeien. Beleid voeren en verantwoordelijkheid nemen voor dat beleid is daar de taak van de autonome regering. Voor de BES-eilanden gelden andere spelregels.

Kaapverdië
Ook buiten het Caribisch gebied zijn parallellen te vinden met de situatie op de ABC-eilanden, bijvoorbeeld in Kaapverdië , dat eeuwenlang dienst deed als slavendépôt voor de Portugese slavenhandelaren. Ook de Kaapverdianen hebben hun Afro-Portugese taal (die veel verwantschap heeft met het Papiaments) eeuwenlang horen verguizen. Zo was er een Portugese 'wetenschapper', een zekere Joaquim Lopes de Lima, die in 1844 het volgende op te merken had over de Kaapverdische, van Afrikaanse talen en het Portugees afgeleide taal, het Kriolu:

'Gíria ridícula, composto monstruoso de antigo português e das linguas da Guiné que aquele povo tanto preza e os mesmos brancos se comprazem a imitar (...) sem regras algumas de gramática; língua... que carece de tres letras - scilicet não se acha nela F, nem L, nem R, coisa digna de espanto porque assim não tem Fé, nem Lei, nem Rei e, desta maneira vivem sem justiça e desordenadamente'.

(transculturele vertaling: een monsterlijk mengsel van Oud-Portugees en van West-Afrikaanse talen waar dat volk dol op is en dat met graagte wordt overgenomen door de Blanken (...), een taal zonder grammaticaregels, een taal die drie letters mist, te weten de G, de W en de K, iets om je dood te schrikken omdat die mensen dus geen Geloof, geen Wet en geen Koning hebben en op die manier er maar op los leven').

Niet te geloven. De beledigende karakteriseringen van het Papiaments door bepaalde Hollanders in de 19e eeuw vallen er bijna door in het niet.

Ook in Kaapverdië, waar Portugees voor de meesten ook een vreemde taal is, is men volop bezig te strijden voor de moedertaal. Er zijn ongeveer een miljoen Kaapverdianen van wie ongeveer de helft buiten Kaapverdië woont (census 2010).
Men is er in Kaapverdië in geslaagd een spelling te ontwerpen (de zogenoemde ALUPEC) die de negen varianten van het Kaapverdische Kriolu dekt. Natuurlijk kent die spelling ook tegenstanders en vinden sommige eilanden dat hun eigenheid erdoor wordt miskend.
In dit verband zij het mij vergund nog eens op te merken dat het nog steeds jammer is dat er niet één spelling is voor het Papiaments op de Benedenwindse eilanden. Twee spellingen voor dezelfde taal spreken! En dan te bedenken dat van deze ongeveer 300.000 mensen die Papiaments spreken, ongeveer 300.000 ruim één derde deel (138.000, waarvan 57.000 al tweede generatie) in Nederland woont, een minderheid vergeleken met het Turkse (totaal 384.000), Marokkaanse (totaal 349.000) en Surinaamse deel (totaal 342.000) van de bevolking in Nederland (afgerond, CBS, 2010).
Het aantal varianten in het Papiaments op de drie eilanden is zeer klein. Al deze varianten kunnen - of het woordenboek nu geschreven is op fonologische of etymologische basis - door één spelling worden gedekt. Die varianten staan overigens ook in de woordenboeken van Van Putte en Joubert. Joubert vermeldt alleen niet op welk eiland een bepaalde variant wordt gebruikt.
Hoewel Curaçaoënaars en Arubanen erg sportief zijn, zijn ze niet in staat om over hun eigen schaduw heen te springen en één spelling te creëren!

Unesco, 1951
Terwijl men in het Caribisch gebied anno 2011 nog volop bezig is met de discussie over toepassing en effect van moedertaal en vreemde talen in het onderwijs, stemt het wellicht bescheiden te bedenken dat er in opdracht van Unesco zich al in 1951 een groep experts heeft gebogen over het gebruik van de moedertaal als instructietaal in het onderwijs (Tik in op Google: Meeting of experts on the use of vernacular languages, Paris, UNESCO House, 15 November to 5 December 1951). Het zou echter nog tientallen jaren duren voordat 'men' zover was dat de verstandige adviezen van de Unesco in praktijk zouden worden gebracht.

Een van de verstandige stellingen van de taalspecialisten was dat een goede instructie in de moedertaal de beheersing van een tweede taal bevordert, ja zelfs dat de moedertaal als de beste brug kon worden beschouwd naar het leren beheersen van een tweede taal. Er zou wel een juiste balans gevonden moeten worden tussen het gebruik van de moedertaal en het leren van een tweede taal. Ook zouden docenten moeten worden voorzien van handboeken en onderwijsgidsen om hun moeilijke taak goed te kunnen volbrengen! Aan visie ontbrak het de deskundigen niet!
De Unesco-specialisten hielden zelfs rekening met verzet vanuit het volk tegen hun vernieuwende ideeën. Zij gaven dan ook de raad om een goede voorlichting te verzorgen en daar niet mee op te houden voordat de mensen de zin van de nieuwe hervormingen goed hadden begrepen en beredeneerd konden steunen.

Zonder steun van de meerderheid van de bevolking zouden hervormingen immers gedoemd zijn te mislukken.
Kinderen die, aldus Unesco, een door weinigen in de wereld gesproken moedertaal hadden (bijvoorbeeld Papiaments, FdH) moesten zo eenvoudig mogelijk via de moedertaal en een vreemde taal de moderne wereld worden binnengeloodst, met behoud van de waarden van hun eigen cultuur. We schrijven dan 1951!
Ook diende het onderwijs ervoor te zorgen dat leerlingen die een tweede taal leerden en naar het Hoger Onderwijs gingen bij het verlaten van de middelbare school niet meer dan één of twee jaar achter zouden liggen op de studenten die de tweede taal als moedertaal spraken.
Ook zou er naar één standaardspelling moeten worden gestreefd als er binnen één land verschillende talen of varianten van talen werden gesproken (N.B. van varianten is nauwelijks sprake op de ABC-eilanden).

Unesco, 2003
De bovengenoemde standpunten uit 1951 hebben nog dezelfde geldigheid als die in 2003, het jaar waarin Unesco haar rapport publiceert over 'Education in a multilingual world'. Ook in dit rapport ligt weer de nadruk op de noodzaak kinderen via het onderwijs een taal te leren die hen toegang geeft tot de grote wereld.

Wat voor de ABC-eilanden in dit verband een genoegen moet zijn om te horen is de stelling dat 'multilingualism is more a way of life than a problem to be solved', veeltaligheid is meer een manier van leven dan een probleem dat moet worden opgelost. Overigens, als een taal wordt gekozen als onderwijstaal heeft dat voor die taal positieve gevolgen: het verleent een bepaalde macht en prestige. Status en 'zichtbaarheid' hebben een grote symbolische waarde.
Unesco hield ook rekening met de praktische moeilijkheden die het onderwijs in de moedertaal met zich kan meebrengen. Men moest relevante vragen dan ook niet uit de weg gaan: beschikt de taal over voldoende adequaat vocabulaire voor alle onderwijsdoeleinden? Zijn er voldoende bevoegde leerkrachten? Is er veel weerstand tegen de moedertaal als instructietaal van de kant van leerlingen, ouders, leerkrachten?

Nadrukkelijk wordt in het rapport gesteld dat taal niet alleen een communicatiemiddel is, maar ook een kenmerk en wezenlijk onderdeel van de identiteit van mensen. Deze opvatting wordt ook uitgedragen in de zeer lezenswaardige monografie van de Curaçaose Joceline Clemencia ('Language is more than language in the development of Curaçao', 1999). Hoewel de monografie op onderdelen verouderd is en door de hervormingen van de laatste jaren gedeeltelijk is ingehaald bevat het uiterst interessante, nog steeds geldende stellingen. De monografie is ook op internet te vinden en u kunt de 'stronteigenwijze' (haar eigen woorden) Joceline ook horen op You Tube (Joceline Clemencia - Skol Nobo te Curaçao, youtube) of http://www.youtube.com/watch?v=vb9cdfCH7GU).
Ook Marta Dijkhoff, een Curaçaose wetenschapper, heeft zeer behartenswaardige dingen over onder meer taal en onderwijs op de ABC-eilanden gezegd (http://www.myspace.com/video/vid/101106555) en geschreven (zie bijvoorbeeld haar artikel over het onderwijs op Bonaire, Aruba en Curaçao in Creole Language Library volume 36, p. 237-272, John Benjamins Publishing Company, 2010, Amsterdam/Philadelphia). Een derde wetenschapper is de Curaçaose Goretti Narain die veel over onderwijs heeft gepubliceerd (Tik in 'Narain' op Google).

Respect voor minderheidstalen
Omdat taal onlosmakelijk is verbonden met identiteit is het ook vanzelfsprekend dat men respect heeft voor minderheidstalen. Dat is een absolute voorwaarde voor goed samenleven.
In dit verband is het wijs om te beseffen dat het Nederlands op Curaçao, Aruba en Bonaire (gezien de huidige politieke status van Bonaire laten we dit eiland in dit artikel verder buiten beschouwing) de taal van een minderheid is. Het aantal native speakers Spaans (ook een minderheidstaal op Curaçao) is op Curaçao zelfs tweemaal zo hoog als het aantal native speakers Nederlands. Aangezien het omvangrijke minderheden betreft is het niet meer dan logisch dat er voorzieningen getroffen blijven worden die het mogelijk maken dat deze minderheden ook onderwijs krijgen in hun eigen taal. Tenminste, zolang dat nodig is en het binnen de praktische (financiële) mogelijkheden past.

Als er privéscholen worden opgericht voor die minderheden, dan kan men daar mijns inziens redelijkerwijs niets op tegen hebben zolang de kosten voor dat privé-onderwijs niet ten laste van de overheid komen. Maar voorlopig is het nog niet zover en moeten er eerst andere problemen worden opgelost.

(Wordt vervolgd)

Naretti Gorain

Marta Dijkhoff